

Kultūros ir meno projektų bei procesų stebėsenos ir analizės modeliavimo sistema

Teatro sritis

Ekspertinio vertinimo ataskaita

Ši santrauka yra tyrimo *Stebėsenos, analizės ir modeliavimo sistemos kokybinių rodiklių nustatymas. Teatro sritis*, vykdomo siekiant sukurti Kultūros ir meno projektų ir procesų stebėsenos ir analizės modeliavimo sistemą (SAMS), dalis.

Parengė Elona Bajorinienė

Santrauka parengta vykdant projektą „Kultūrinės plėtros projektų ir procesų valdymo, stebėsenos ir analizės sistemos sukūrimas ir išbandymas“.

Projektas bendrai finansuojamas iš Europos socialinio fondo lėšų (Projekto Nr. 10.1.1-ESFA-V-912-01-0033).

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Lietuvos kultūros tarybai priklauso autorių turtinės teisės atgaminti bet kokia forma ar būdu, išleisti ir viešai skelbti (visą ar dalimis), įskaitant padarymą viešai prieinamu kompiuterių tinklais, tyrimą ir visas pateiktas rekomendacijas. Šios informacijos naudojimas galimas mokslo ir nekomerciniais tikslais, nurodant cituojamą šaltinį.

Autorių išreikštas požiūris nebūtinai sutampa su Lietuvos kultūros tarybos.

Turinys

Ataskaita	4
Teatro srities apibrėžimas.....	4
Teatro srities Proceso aprašymas.....	4
Teatro srities veiklos.....	6
Teatro srities veiklomis sukuriami produktai.....	12
Teatro srities Proceso ir Projekto įvertinimas.....	15
Teatro srities duomenų aibė ir jų šaltiniai.....	20
Šaltinių sąrašas.....	24
LR įstatyminėje bazėje vartojamos sąvokos.....	25
Santrauka	28
Teatro srities apibrėžimas.....	28
Teatro srities veiklų sąrašas.....	28
Teatro srities produktų ir paslaugų sąrašas.....	31
Teatro srities raidos apibrėžimas.....	33
Teatro srities projekto apibrėžimas.....	34
Teatro srities raidos vertinimo kriterijai.....	34
Teatro srities raidos rodikliai.....	35
Teatro srities projekto vertinimo kriterijai.....	36
Teatro srities projekto rodikliai.....	37

Ataskaita

Teatro srities apibrėžimas

Teatras yra meno sritis, akumuliuojanti visų kitų konkrečios epochos meno sričių estetinius bei technologinius ieškojimus ir atradimus, kuriais – pasitelkiant kalbą, erdvę, garsą, judesį bei kitus tikrovės mėgdžiojimo ir perkūrimo, vaizduotės žadinimo ir psichofizinio įsitraukimo būdus (*mimezė*, *mimėsis*) – siekiama rodytojo ir žiūrovo susitikimo konkrečioje vietoje konkrečiu laiku ir ypatingos bendros kolektyvinės patirties išgyvenimo bei suvokimo (*katarsis* / *katharsis*).

Išskirtiniai teatro srities elementai yra 1) aktorius (atlikėjas, rodytojas) ir žiūrovas (suvokėjas), 2) jų susitikimas realiu laiku konkrečioje fizinėje, ne virtualioje erdvėje (čia ir dabar), 3) rodytojo naratyvo (pasakojimo) perdavimas specifinėmis semantinėmis ir psichofizinėmis teatro priemonėmis (energinė transakcija) ir 4) bendros kolektyvinės patirties išgyvenimas bei recepcija.

Teatro srityje veikiantys subjektai yra 1) kūrėjai (atlikėjai) ar jų grupės (trupės), 2) suvokėjai (publika, dalyviai), 3) profesionalūs vertintojai, 4) institucijos (juridinės organizacijos) ir neformalios grupės, užtikrinantys šių subjektų susitikimą, veiklą ir komunikavimą.

Teatras kaip institucija yra viešojo visuomenės gyvenimo subjektas, veikiantis konkrečioje teisinėje, sociokultūrinėje bei geopolitinėje aplinkoje ir siekiantis dialogo su publika jam būdingomis specifinėmis priemonėmis.

Teatro srities Proceso aprašymas

Teatro srities (kaip ir bet kurio meno) raida susijusi su istoriškai besiklostančia ir nuolat kintančia visuomenės politinio, ekonominio, socialinio bei kultūrinio gyvenimo sankloda, kurioje teatro menas funkcionuoja. Teatro raidą žymi idėjiniai bei estetiškieji pokyčiai, kuriuos inicijuoja teatro kūrėjai ir jų grupės, rezonuojantys į visuomenės gyvenimo jausenas, taip pat galimybės kurti ir pristatyti spektaklius publikai, paisant ar nepaisant politinių (santvarkos) ir ekonominių (paramos kūrybai sistemų) faktorių, kurie lemia kūrybinio proceso organizavimą bei suvokimą.

XXI a. valstybių ir visuomenių egzistavimo sanklodos yra smarkiai veikiamos globalių išorinių faktorių, kelių didžiųjų amžių sandūros transformacijų – geopolitinės (Azijos kaip globalaus žaidėjo iškilimas); ekonominės (globali rinka); technologinės (skaitmeninė revoliucija); biologinės (genų inžinerija); ekologinės (resursų išekvojimas).

Nėra ir negali būti vieno fiksuoto teatro *raidos* (istorijos) apibrėžimo; įvairių šiuolaikinių mokslų požiūriu, viskas gali būti bet kuriuo momentu dekonstruojama ir perinterpretuojama, performuluojama. Reiškinių ir procesų supratimas, jų interpretacijų teorijos priklauso nuo: 1) *raidos* (istorijos) koncepcijos ir periodizacijos problemos, t. y. supratimo, kas laikoma istorija (*raida*), dėl kokių motyvų ir kokie laikotarpiai analizei pasirenkami; 2) kokios taikomos šiuolaikinių mokslų teorijos ir metodologijos (jų yra n+k: sociologija, įvairios antropologijos, hermeneutika, fenomenologija, psichoanalizė, semiotika, kultūros ir medijų, lyčių lygybės studijos, įvairios kitos tarpdisciplininės teorijos); 3) nuo pasirenkamų estetinių platformų bei joms būdingų išraiškos priemonių kaip atskaitos taško (kas ir pagal kokius kriterijus laikoma vertinga); 4) pagaliau nuo apsibrėžiamo objekto ir tikslo – kokie reiškiniai ir ką norint sužinoti, ko siekiant yra apimami.

XX a. skaitmeninės revoliucijos dėka atsivėrusios galimybės smarkiai paveikė visas visuomenės gyvenimo sritis, neišskiriant kultūros ir meno. Teatre jos lėmė ne tik naujos kartos scenos technikos, apšvietimo, įgarsinimo įrangos atsiradimą, bet ir menines išraiškos priemones, visų pirma fotografijos ar videomeno, kinematografijos elementų, naujų garsinių ir akustinių sprendimų, hologramų ar trimačio vaizdo (3D) integravimo į spektaklio meninį audinį. Virtualios technologinės erdvės atsiradimas iškėlė naują iššūkį pačiam *erdvės sąvokos* supratimui teatre, t. y. tam, kas yra laikoma *vieta*, kur gali būti rodomas teatras. Modernusis teatras šį iššūkį patyrė XX a. septintajame dešimtmetyje, kai kartu su performatyvių meno reiškiniais įsitvirtinimu teatro novatoriai taip pat atsisakė tradicinės architektūrinės erdvės, renesansinės itališkos teatro dėžutės, kurioje teatrinio veiksmo erdvė aiškiai padalyta į dvi dalis – sceną ir žiūrovų salę (vienas iš konceptualių pradininkų – R. Schechnerio vadovaujama *Wooster Group JAV*). Perkėlus spektaklius į specialiai teatrui nepritaikytas, nekonvencines vietas – garažus, kitos paskirties industrinius ar visuomeninius, viešo naudojimo pastatus, į gatves, kitas atviras erdves – ir šiuos reiškinis reflektuojant, vertinant, teatrą analizuojančioje literatūroje pradėdama vartoti nauja terminologija, išskiriami nauji teatro kūrimo būdai – aplinkos teatras (*environmental theatre*), įvietintas teatras (*site specific theatre*), kolektyvinės kūrybos ar bendrakūrybos teatras (*devised theatre*) ir kt.

Analogiškų transformacijų patyrė ir kitas teatrinio vyksmo dalyvis – žiūrovas, kuris renesansinėje itališkoje teatro dėžutėje ar arenos tipo *Globus* teatre turėjo savo aiškią dislokacijos vietą ir paskirtį – būti stebėtoju (nebūtinai pasyviu, publika savo reakciją gali reikšti ir balsu, ir „kojomis“, t. y. palikti žiūrovo vietą). Prosceniumo, griežtos ribos tarp scenos ir žiūrovo, atsisakymas savo ruožtu atvėrė kelią įvairiems elgsenos su publika modeliams. Išpopuliarėjo vadinamasis interaktyvus teatras, sensorinis ar pojūčių, patirčių teatras (*immersive theatre*), tebeieškantis teorinėje literatūroje ir tikslaus apibrėžimo, ir termino vertimo į lietuvių kalbą. Jo skiriamasis bruožas – žiūrovo įtraukimas į veiksmą, kai aktorius ne tik į jį kreipiasi tiesiogiai, bet veikiama konkrečios asmens jauslės – skonis, fizinis lytėjimas, uoslė, garsų suvokimas ar net vestibuliarinis aparatas. Publika tampa spektaklio kūrėja, ji gali nulemti jo eigą priimdama vienokius ar kitokius sprendimus.

Virtualios erdvės atsiradimas kaip naujas išorinis technologinis veiksnys lygiai taip pat kvestionuoja pamatinius teatro meno elementus ir jų tarpusavio sąsajas – kūrėjo ir žiūrovo kontaktą bei bendrai išgyvenamą patirtį ir jos vėlesnę refleksiją. Vis dėlto iš anksto surepetuoto spektaklio transliacija virtualioje erdvėje ar per TV, įrašytos vaizdo peržiūros eliminuoja tiesioginį fizinį kontaktą, abipusį energinį apsikeitimą tarp žiūrovo ir kūrėjo, kolektyvinės vaizduotės gimimą, o juk ji yra vienas pagrindinių teatro meno sudėtinių elementų. „Mediatoriaus“ (tarpininko / ekrano) atsiradimas paverčia spektaklį medijų reiškiniu, kuris nesuteikia teatrui specifiskai būdingos *bendros gyvos* kūrėjo ir žiūrovo patirties išgyvenimo, yra skirtas tokiam pačiam virtualiam (menamam) žiūrovui. Spektaklis kaip medijų reiškinys, be abejo, egzistuoja, ir tai taip yra XX a. technologinio progreso sąlygota naujovė teatro mene. Tačiau jis netapatų gyvam kūrybiniam aktui, yra naudojamas kaip pakaitalas, *simuliacija*, kai tikrasis kontaktas tarp kūrėjo ir suvokėjo įvykti negali. Toks spektaklio „vaizdo įrašas“ gali būti skirtas *taikomosioms* teatro veikloms, pvz., edukacinėms–šviečiamosioms peržiūroms ar teatro menininkų ugdymo procese.

Laikantis aukščiau pateikto Teatro srities apibrėžimo ir prielaidos, kad bet kokią raidą – supratimą, kaip, kodėl ir kur link vystosi sritis, – identifikuoja nusistovėjusių estetinių kanonų, taisyklių ar turimų duomenų apie šio proceso dalyvius bei pasiektus rezultatus *pokytis*, duomenis galima rinkti ir grupuoti įvairiausiais pjuviais: 1) pagal teatro srities apibrėžime minimus subjektus bei jų analizę; 2) pagal sukurtus produktus, paslaugas bei jų analizę; 3) pagal poveikį estetinių idėjų kaitai bei teatro vaidmens suvokimui; 4) pagal teatro įsitraukimą į šalies socialinį, ekonominį gyvenimą ir kt.

Teatro srities veiklos

Tokios veiklos, kaip kūrinio sukūrimas, atlikimas / rodymas, pasirengimas atlikti kūrinių, kvalifikacijos kėlimas, analitinė refleksija ir kt., yra būdingos visam kultūros ir meno sektoriui, neišskiriant scenos menų. Priskyrimą teatro (muzikinio teatro, operos), šokio, cirko, performatyvaus meno ar kitai sričiai lemia ne pati veiklos forma, o *kokios specifinės, konkrečiai meno sričiai būdingos išraiškos priemonės*, įgūdžiai ar semantiniai ženklai naudojami, lavinami, pasitelkiami. Pastaruosius dešimtmečius išryškėjusi tarpdiscipliniškumo tendencija lėmė, kad įvairių kūrybos ir menų sričių priemonės naudojamos bet kurioje kitoje meno srityje ir galutinį kūrinio priskyrimą vienai ar kitai sričiai lemia paties kūrėjo, jo kūrybinio sumanymo *išeities taškas ar specifinių konkrečios meno srities išraiškos priemonių / elementų „kritinės masės“* naudojimas. Įvairūs tarptautiniai (ir ne tik) finansavimo mechanizmai kaip tik skatina ribų trynimą tarp sričių, todėl ir tarptautinėje scenos menų praktikoje įsitvirtino tendencija, kai kūrinio apskritai neįmanoma priskirti išimtinai kuriai nors vienai sričiai, jis laikytinas „tarsritiniu“ ar „tarpdisciplininu“. Tokių pavyzdžių daug įvairiuose šokio, šiuolaikinės muzikos, teatro festivaliuose, taip pat ir vizualaus meno organizacijų (galerijų, rezidencijų, parodų organizatorių) veiklose, kai tų pačių kūrėjų darbai gali būti pristatomi ir teatro, ir šokio, ir cirko, ir šiuolaikinės muzikos, ir

vizualiųjų menų kontekstuose bei renginiuose (festivaliuose, parodose). Pvz., muzikinį ir sociologinį išsilavinimą turinčio vieno įdomiausių XX a. scenos meno novatorių Heinerio Goebbello pastatymai laikomi daugiadisciplinėmis kompiliacijomis, apimančiomis muzikinio teatro, teatralizuotos muzikos, šokio meno, instaliacijų ir kitus, pvz., mechanizuotos scenos mašinerijos, elementus; jo tarpdisciplininė kūryba Lietuvoje buvo pristatoma ir „Sirenų“ (t. y. teatro), ir „Gaidos“ (t. y. šiuolaikinės muzikos) festivaliuose. Tokiais atvejais bandymas priskirti pastatymą kuriai nors sričiai yra neproduktyvus ir nieko neduoda – jis vienodai gali būti priskirtinas įvairioms „grynosioms“ meno sritims ir, atsidūręs konkrečios meno srities kūrinių aplinkoje, išplečia tos srities suvokimo ribas, praturtina jos kontekstą. Analogiškų pavyzdžių yra Lietuvoje vykstančiuose šokio (Naujasis Baltijos šokis) ir cirko (Naujojo cirko savaitgalis) festivaliuose – dalis čia pristatomų pasirodymų lengvai „migruoja“ tarp sričių, gali būti vienodai priskirtini ir šokio, ir cirko, ir fizinio teatro kontekstams. Naujaisia patirtis – „Sirenų“ festivalio 2020 m. birželio mėn. surengtas konkursas, kai dėl koronaviruso pandemijos apribojimų festivalio rengėjai priėmė sprendimą iš dalies atšaukti iš anksto planuotą programą ir operatyviai buvo paskelbtas konkursas naujiems teatro projektams realizuoti tema „Unwelcome“. Iš viso buvo pateikta per 90 projektų, į finalinį svarstymą atrinkti 27 projektai, iš kurių 2/3 proc. priskirtini tarpdisciplininiais sumanymams (teko dalyvauti projektų atrankoje kaip „Sirenų“ festivalio tarybos narei.)

Svarstant iš Lietuvos kultūros tarybos pozicijų, į kokią sritį (muzikos, teatro, šokio, cirko t. t.) turėtų būti pateikiama tokio dviejų ar daugiau sričių požymių turinčio kūrinio ar renginio paraiška, iš esmės nėra didelio skirtumo – svarbus paties pareiškėjo apsisprendimas, į kokios meno srities kontekstą jis taikosi, kuri sritis yra jo išieities taškas, kokius argumentus pateikia siekdamas atitikti kvietimuose formuluojamus prioritetus ir kriterijus. Toks yra, pvz., muzikinio teatro ar miuziklų projektų atvejis. Jie gali būti pateikiami ir į teatro, ir į muzikos sritį, nors, vertinant semantiškai, raktinis žodis čia yra „muzika“. Pvz., dramos teatro paraišką muzikiniam pastatymui logiška teikti ir svarstyti teatro srities projektų kontekste, nes pati iniciatyva kyla iš teatro lauko kūrėjų. Jei ekspertams nepakanka profesinių kompetencijų įvertinti visus tokio projektuojamo kūrinio aspektus, visada galima pasitelkti konsultacijoms „trūkstamos“ srities ekspertą(-us) ar net perduoti visą projektą svarstyti kitos srities ekspertams. Tokia praktika egzistuoja Šiaurės šalių ministrų tarybos įsteigtoje kultūros rėmimo platformoje *Nordisk Kulturkontakt*, kur svarbiausia laikoma bet kurios meno srities projekto vertė ir kokybė bei atitikimas Šiaurės šalių bendradarbiavimo kultūros srityje strategijai. Pvz., Šiaurės šalių ministrų tarybos 2013–2020 m. kultūrinio bendradarbiavimo strategijoje vienu iš prioritetų įvardijama tvari plėtra (*sustainability*), kuri apima „bendras pastangas skatinti įtraukiančią, prieinamą ir lyčių lygybę užtikrinančią kultūrą ir meną, keliantį iššūkį normoms ir vertybėms bei suteikiantį žmonėms didesnę tikslo ir priklausymo jausmą. Platus kultūrinis bendradarbiavimas ugdys visų Šiaurės Europos regione gyvenančių žmonių bendruomenės jausmą ir supratimą, sustiprins sanglaudą.“ (Žr.: <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1104439&dsid=4348>) Šis prioritetas tampa vienu iš kriterijų vertinant projektus, teikiamus Šiaurės šalių ministrų tarybos institucijai *Nordisk kulturkontak*, administruojančiai Meno ir kultūros rėmimo programą: „Projektų tvarumas vertinamas iš socialinės, ekonominės, kultūrinės

ir ekologinės perspektyvos. Be to, įvertinama, ar projektas prisideda prie sanglaudos kūrimo ir skatina įtraukiantį ir įvairiapusį meno ir kultūros gyvenimą Šiaurės regione.“ (<https://www.nordiskkulturkontakt.org/sv/stod/om-stodprogrammen/kultur-och-konstprogrammet/>)

Laikantis aukščiau pasiūlyto Teatro srities apibrėžimo, šios srities veiklas galima grupuoti ir pagal šioje srityje veikiančius subjektus (Lietuvos kultūros tarybai šis požiūris leistų prognozuoti potencialių paraiškų teikėjų veiklas).

Teatro meno kūrėjo (atlikėjo) ar / ir jų grupės veiklos:

- individualus pasirengimas vaidmens (skaitovo programos) atlikimui, scenografijos, kostiumų, šviesos partitūros, spektaklio muzikos, videoprojekcijų ir kitų sudėtinių spektaklio dalių sukūrimui;
- meninis tyrimas – suformuluotos scenos meno kūrybinės problemos sprendimo ieškojimas pasitelkiant praktinius įgūdžius bei teorines žinias;
- repeticija – grupinis spektaklio dalyvių (techninio ir kūrybinio personalo) pasirengimas spektaklio rodymui;
- viešas rodymas / atlikimas – spektaklio rodymas dalyvaujant vienam ar daugiau aktorių / atlikėjų pasitelkiant vieną scenos meno išraiškos priemonę ar jų kompleksą siekiant perteikti meninę idėją žiūrovui (vienam ar grupei) realiu laiku;
- spektaklio režisavimas – įvairių teatro meno išraiškos priemonių (vaidybos, dramaturgijos, scenografijos ir kostiumų, garsinio apipavidalinimo, apšvietimo, vaizdo projekcijų) sujungimas į meninę visumą siekiant išreikšti meninę idėją;
- vaidmens sukūrimas – vieno aktoriaus kūryba (mono)spektaklyje pasitelkiant balso, judesio psichofizines priemones;
- dramaturgijos (pjesės, inscenizacijos, scenarijaus, naratyvo) sukūrimas – neverbalinio siužeto, literatūros kūrinio, skirto scenos pastatymui, sukūrimas ar pritaikymas;
- scenografijos sukūrimas – pasirinktos erdvės sukūrimas /pritaikymas meninei spektaklio idėjai;
- kostiumų sukūrimas – spektaklio veikiančių asmenų aprangos pritaikymas spektaklio meninei idėjai;
- spektaklio muzikinės–garsinės partitūros sukūrimas – spektaklio garsinis apipavidalinimas siekiant meninės idėjos įgyvendinimo;
- spektaklio šviesos partitūros sukūrimas – spektaklio apipavidalinimas šviesos technikos priemonėmis siekiant meninės idėjos įgyvendinimo;
- spektaklio videoprojekcijų sukūrimas – spektaklio apipavidalinimas vaizdinės grafikos priemonėmis siekiant meninės idėjos įgyvendinimo;
- scenos meno kūrėjo profesinės kvalifikacijos tobulinimas – profesinių įgūdžių, reikalingų scenos kūrybinei veiklai, palaikymas ir tobulinimas.

Profesionalaus teatro srities vertintojo veiklos:

- medžiagos rinkimas, tyrimas, susijęs su teatro meno sritimi;
- kūrybinio ar mokslo veikalo rašymas, susijęs su teatro sritimi;
- interaktyvus dalyvavimas viešuose renginiuose, susijusiuose su teatro sritimi, jos populiarinimu bei refleksija;
- profesinės kvalifikacijos tobulinimas – profesinių įgūdžių bei žinių, reikalingų teatro refleksijai, tobulinimas.

Institucijos ir neformalios grupės, veikiančios teatro ir su ja susijusioje srityje:

- teatro kūrybinės programos rengimas, repertuaro sudarymas – konceptuali planuojamų statyti spektaklių visuma, atliepanti teatro meno kūrėjų kūrybinės saviraiškos bei visuomenės kultūrinius poreikius;
- spektaklio sukūrimas – scenos reginio sukūrimas ir atlikimas kompleksiskai naudojant scenos meno išraiškos priemones, siekiant įgyvendinti meninę idėją bei tenkinti visuomenės kultūrinius poreikius;
- spektaklio rodymas – scenos meno kūrinio atlikimas dalyvaujant publikai;
- gastrolių organizavimas – spektaklių rodymas publikai išvykose;
- festivalio organizavimas – kompleksinio teatro renginio, kuriame pristatomi ir reflektuojami įvairių kūrėjų spektakliai, organizavimas;
- edukacinės veiklos organizavimas – šviečiamosios / ugdymo veiklos, pasitelkiančios teatro meno turinį bei išraiškos priemones ir skirtos įvairioms visuomenės grupėms;
- spausdinta ir audiovizualinė leidyba, susijusi su teatro sritimi, bei jos platinimo/ transliavimo organizavimas;
- profesionalių teatro kūrėjų rengimas – aukštųjų universitetinių meno mokyklų veikla, skirta teatro meno specialistams (aktoriams, režisieriams, scenografams ir kt.) ugdyti.

Pagal Europos Bendrijos ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių, kuriuo remiasi ir LR statistikos departamentas (<https://osp.stat.gov.lt/static/evrk2.htm>), Teatro srities veiklas galima rasti keliuose klasifikatoriaus sekcijose, iš kurių teatro sričiai svarbiausia yra Sekcija R:

Sekcija R. Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla.

Kūrybinės, meninės ir pramogų organizavimo veiklos grupę (90) sudaro tokios veiklos klasės:

Klasė	Pavadinimas	Įeina
90.01	Scenos pastatymų veikla	teatro spektaklių, koncertų, operos ar šokių ir kiti scenos pastatymai artistų grupių, cirkų ar trupių, orkestrų ar muzikantų grupių veikla direktorių, prodiuserių, scenografų, statytojų ir kt. veikla individualių menininkų, tokių kaip aktoriai, šokėjai, muzikantai, skaitovai ar diktoriai, veikla
90.02	Scenos pastatymams būdingų paslaugų veikla	teatro spektakliams, scenos pastatymams būdingų paslaugų veikla: direktorių, prodiuserių, scenografų, statytojų ir kt. veikla meninių tiesioginių renginių su savo įrenginiais ar be jų prodiuserių ar antreprenierių veikla
90.03	Meninė kūryba	individualių rašytojų (<i>dramaturgų – EB</i>) veikla, aprėpianti visas temas, įskaitant grožinę ir techninę literatūrą ir kt. kūrinius, nepriklausomų žurnalistų (<i>teatro kritikų – EB</i>) veikla
90.04	Meno įrenginių eksploatavimo veikla	koncertų ir teatro salių bei kitų meno įrenginių eksploatavimo veikla

Bibliotekų, archyvų, muziejų ir kitos kultūrinė veiklos grupę (91) sudaro visų tipų muziejų, bibliotekų ir archyvų (taigi, liečiančių ir **teatro sritį**) veiklos grupės.

Sekcija J. Informacija ir ryšiai.

Į šią sekciją įeina Leidybinė veikla, Vaizdo filmų ir TV programų gamyba bei kitos veiklos, kurių turinys gali būti susiję ir su **teatro sritimi**.

Sekcija M. Profesinė, mokslinė ir techninė veikla.

72 skyriuje „Mokslinė veikla ir taikomoji veikla“ išskiriama Humanitarinių mokslų tiriamųjų ir taikomųjų darbų klasė (72.20), į kurią įeina ir **teatrologijos** darbai.

74 skyriuje „Kita profesinė, mokslinė ir techninė veikla“ išskiriama 74.90 klasė „Kita, niekur kitur nepriskirta, profesinė, mokslinė ir techninė veikla“, į kurią įeina **agentų** ir **agentūrų** veikla, susijusi su **sutarčių dalyvauti** kino filmuose, **teatrų spektakliuose** ir kituose pramogų ar sporto renginiuose **sudarymu**, taip pat knygų, pjesių, vaizduojamosios dailės kūrinių, fotografijų ir kt. **pateikimas leidėjams**.

Sekcija O. Viešasis valdymas ir gynyba; privalomas socialinis draudimas.

84.1 grupėje „Valstybės valdymas ir bendroji ekonominė bei socialinė bendruomenės politika“ išskiriama 84.12 klasė „Sveikatos priežiūros, švietimo, kultūros ir kitų socialinių paslaugų, išskyrus socialinį draudimą, veiklos reguliavimas“, į kurią įeina greta kitų sričių ir **kultūros veiklos rėmimas** bei tyrimų ir plėtros politikos valdymas, valstybės **dotacijų menininkams** teikimas.

Sekcija P. Švietimas.

Aukštojo mokslo grupėje (85.4) išskiriama Aukštojo (tretinio) mokslo klasė 84.12, į kurią įeina ir profesionalaus teatro (kaip ir kitų menų) specialistų – **menininkų ugdymas**. Kito mokymo grupėje (85.5) išskiriama Kultūrinio švietimo klasė (85.52), į kurią įeina **teatro, vaidybos studijų ar mokyklų** (išskyrus akademines) veikla.

Sekcija S. Kita aptarnavimo veikla.

Verslininkų, darbdavių ir profesinių narystės organizacijų veiklos grupėje (94.1) išskiriama Profesinių narystės organizacijų veiklos klasė (94.12), į kurią įeina rašytojų, dailininkų, **įvairių žanrų aktorių**, žurnalistų ir kitų **asociacijų**, t. y. kūrybinių sąjungų, veikla.

Apibendrinimas

Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius (EVRK) bet kurią meno sritį vertina iš ekonominės veiklos pozicijų. Teatro srities atveju spektaklio sukūrimas gali būti traktuojamas ir kaip ekonominė veikla, ir kaip paslauga (Sekcija R, klasių 90.1 ir 90.2 aiškinamosios formuluotės identiškos). Į Scenos pastatymų ar scenos pastatymams būdingų paslaugų veiklą įeina ir visų „pavienių“ kūrėjų (aktorių, režisierių, scenografų, kostiumų dailininkų ir kitų), dalyvaujančių spektaklio kūryboje bei jo viešuose rodymuose, meninė veikla, taip pat renginių organizavimas, pvz., festivaliai, kurie skirti visuomenės kultūriniais poreikiams tenkinti. Vadinamajai „Meninės kūrybos“ klasei (90.3) EVRK priskiria tik individualių *rašytojų* kūrybą; adaptuojant teatrui šiai klasei reikia priskirti dramaturgus, inscenizacijų autorius, taip pat teatro kritikus. Laikantis EVRK nuostatų, visos kitos su teatro sritimi susijusios veiklos – specializuotų muziejų, bibliotekų, archyvų veikla, leidyba, susijusi su teatro turiniu, teatro refleksija (moksliniai, humanitariniai ir statistiniai tyrimai), teatro profesionalų ugdymas bei edukacinė veikla – yra laikytinos „antrinėmis“ ir priskiriamos prie kitų bendrųjų ekonominių veiklų sekcijų.

Laikantis pirmiau pasiūlyto Teatro srities apibrėžimo, šios srities veiklas galima grupuoti ir pagal šioje srityje veikiančius subjektus (Lietuvos kultūros tarybai šis požiūris leistų prognozuoti potencialių paraiškų teikėjų veiklas).

Pagrindinės teatro srities veiklos:

- visų teatro meną kuriančių dalyvių kūrybinės ar atlikimo veiklos, susijusios su pasirengimu spektaklio kūrybai, spektaklio kūrimu bei jo rodymu publikai;
- profesionali teatro srities refleksija bei vertinimas;
- profesionalių teatro specialistų rengimas.

Nepagrindinės (išvestinės) teatro srities veiklos:

- edukacinių veiklų organizavimas įvairioms socialinėms grupėms;
- su teatro sritimi susijusios literatūros leidimas bei platinimas visomis priemonėmis;
- teatro specialistų kvalifikacijos kėlimas;
- istoriografinės su teatru susijusios medžiagos kaupimas.

Teatro srities veiklomis sukuriami produktai

Lietuvos statistikos departamentas, renkantis statistinę informaciją Lietuvoje, vadovaujasi Europos Komisijos direktyvomis dėl statistikos duomenų rinkimo ES lygiu. Ekonominių veiklos rūšių klasifikatorių (EVRK) pratęsia ir papildo kitas – Produktų pagal veiklos rūšį klasifikatorius (CPA), atnaujintas pagal 2014 m. spalio 29 d. priimtą Europos Komisijos reglamentą (ES) Nr. 1209/2014, žr.: <https://osp.stat.gov.lt/produktu-pagal-veiklos-rusi-klasifikatorius-cpa->

Pagal Europos Bendrijos produktų pagal veiklos rūšį klasifikatorių (CPA), teatro srities produktus ir paslaugas galima rasti keliuose klasifikatoriaus sekcijose, iš kurių teatro sričiai svarbiausia yra Sekcija R:

Sekcija	Lygmuo	Kodas	Produkto/ Paslaugos pavadinimas	Pastabos
R	4	90.02	Su atlikimo menu susijusios paslaugos	
R	5	90.02.1	Su atlikimo menu susijusios paslaugos	Į šią subkategoriją neįeina: - asmeninių teatro aktorių ar menininkų agentų paslaugos, žr. 74.90.20 - aktorių parinkimo paslaugos, žr. 78.10.12
R	6	90.02.11	Atlikimo meno renginių kūrimo ir pristatymo paslaugos	Į šią subkategoriją įeina: - kūrimo ir pristatymo paslaugos, susijusios su: • teatro, operos, baleto, muzikiniais, koncertiniais pasirodymais • lėlių teatro spektakliais • cirko pasirodymais Į šią subkategoriją neįeina: - garso ir šviesų pasirodymų ir fejerverkų kūrimo ir pristatymo paslaugos, žr. 93.29.21
R	6	90.02.12	Atlikimo meno renginių skatinimo ir organizavimo paslaugos	Į šią subkategoriją įeina: - skatinimo ir organizavimo paslaugos, susijusios su: • teatro, operos, baleto, muzikiniais, koncertiniais pasirodymais • lėlių teatro spektakliais • cirko pasirodymais

Sekcija	Lygmuo	Kodas	Produkto/ Paslaugos pavadinimas	Pastabos
R	6	90.02.19	Kitos pagalbinės su atlikimo menu susijusios paslaugos	<p>Į šią subkategoriją įeina:</p> <ul style="list-style-type: none"> - teisių į meninius, literatūrinius, muzikos kūrinius, išskyrus kinematografijos bei garso ir vaizdo kūrinius, vadybos paslaugos - su meniniu pasirodymu susijusios paslaugos, kurias teikia scenografai, kostiumų dizaineriai ir apšvietimo režisieriai - kitos niekur kitur nepriskirtos, pagalbinės su atlikimo menu susijusios paslaugos (dekoracijų ir fono statymo, apšvietimo ir garso įrangos eksploatavimo paslaugos) <p>Į šią subkategoriją neįeina:</p> <ul style="list-style-type: none"> - teisių į kino filmus vadyba, žr. 59.13.12
R	4	90.03	Meninė kūryba	
R	5	90.03.1	Meninė kūryba	
R	6	90.03.11	Rašytojų, kompozitorių, skulptorių ir kitų menininkų, išskyrus atlikėjus, paslaugos	<p>Į šią subkategoriją įeina:</p> <ul style="list-style-type: none"> - individualių menininkų, pvz., kompozitorių, skulptorių, dailininkų, animacininkų, raizytojų, ofortistų ir pan. paslaugos - individualių rašytojų paslaugos, nepriklausomai nuo temos, įskaitant grožinių ir techninių tekstų rašymo paslaugas - nepriklausomų žurnalistų paslaugos - meno kūrinių restauravimo paslaugos <p>Į šią subkategoriją neįeina:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vargonų ir kitų istorinių muzikos instrumentų restauravimo paslaugos, žr. 33.19.10 - kino filmų ir vaizdo įrašų gamybos ir baigiamųjų darbų paslaugos, žr. 59.11.1, 59.12.1 - baldų restauravimo paslaugos (išskyrus baldų restauravimą muziejams), žr. 95.24.10
R	6	90.03.12	Originalūs rašytojų, kompozitorių ir kitų menininkų, išskyrus atlikėjus, tapytojų, grafikos menininkus ir skulptorius, darbai	<p>Į šią subkategoriją įeina originalūs kūriniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rašytojų: knygų rankraščiai - kompozitorių: originalūs muzikos kūriniai, nepriskiriami pagal juos įrašyti autorių teisių saugomi įrašai - kitų menininkų nei atlikėjai, dailininkai, grafikai ar skulptoriai <p>Šie originalūs kūriniai kuriami savo sąskaita; t. y. kūriniai skirti prekybai, neturint nei iš anksto sudarytų sutarčių, nei žinomų potencialių pirkėjų.</p> <p>Į šią subkategoriją neįeina:</p> <ul style="list-style-type: none"> - atlikėjų paslaugos, žr. 90.01.10 - originalūs dailininkų, grafikų ir skulptorių kūriniai, žr. 90.03.13
R	6	90.03.13	Originalūs tapytojų, grafikų ir skulptorių darbai	<p>Į šią subkategoriją įeina:</p> <ul style="list-style-type: none"> - paveikslai, piešiniai ir pastelės; originalūs raiziniai, graviūros ir litografijos; originalios skulptūros iš bet kokios medžiagos (EB: šioje kategorijoje sukurti darbai gali būti ir spektaklio dalis) <p>Į šią subkategoriją neįeina:</p> <ul style="list-style-type: none"> - statulos, kitos nei originalūs meniniai kūriniai, žr. 23.70.1
R	4	90.04	Meno įrenginių eksploatavimo paslaugos	
R	5	90.04.1	Meno įrenginių eksploatavimo paslaugos	
R	6	90.04.10	Meno įrenginių eksploatavimo paslaugos	<p>Į šią subkategoriją įeina:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koncertų salių, teatrų, operų, muzikos salių eksploatavimo paslaugos, įskaitant bilietų pardavimą; - daugiaviečių centrų ir panašių pastatų, kurių pagrindinė paskirtis yra kultūrinė veikla, eksploatavimo paslaugos. <p>Į šią subkategoriją neįeina:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kino teatrų eksploatavimo paslaugos, žr. 59.14.1 - bilietų agentūrų paslaugos, žr. 79.90.39 - visų rūšių muziejų eksploatavimo paslaugos, žr. 91.02.10 - įvairiais tikslais naudojamų stadionų ir arenų administravimo paslaugos, žr. 93.11.10

Grupuoiant paslaugas ir produktus pagal Teatro apibrėžime pateiktus srityje veikiančius subjektus ir jų veiklas, sąrašas būtų toks:

Teatro meno kūrėjo (atlikėjo) ir / ar jų grupės produktai ir paslaugos:

- atlikta kūrybinė užduotis, surinkta medžiaga;
- atliktas / sukurtas kūrinys (performansas, viešas skaitymas; renginio, užsiėmimo vedimas, audiovizualinis įrašas ir kt.);
- spektaklis;
- spektaklio režisūra;
- vaidmuo;
- kūrybinis tekstas (pjesė, inscenizacija, scenarijus);
- scenografija;
- kostiumai, skirti spektaklio personažams;
- muzikos gyvas atlikimas, įrašas, fonograma, skirti spektaklio rodymui;
- spektaklio šviesos partitūra;
- videoprojekcijos, skirtos spektaklio rodymui;
- meistrėškumo kursai, kūrybinės dirbtuvės, laboratorijos, seminarai, rezidencijos, stažuotės, konferencijos.

Profesionalaus teatro srities vertintojo produktai ir paslaugos:

- atliktas tyrimas, surinkta medžiaga;
- kūrybinis tekstas (recenzija, straipsnis, monografija, sudarytas leidinio rankraštis, sukurta koncepcija, reportažas, interviu);
- pasisakymai žodžiu, audiovizualinė transliacija (per skaitmenines audiovizualines platformas);
- dalyvavimas spektaklių peržiūrose, festivaliuose, konferencijose, kursuose, laboratorijose.

Institucijos ir neformalios grupės, veikiančios teatro ir su ja susijusioje srityje, produktai ir paslaugos:

- teatro kūrybinė programa, konceptuali repertuaro visuma;
- sukurtas /atliktas spektaklis, koprodukcija;
- įvykęs / parodytas spektaklis;
- surengtos gastrolės;
- įvykęs festivalis;
- įvykę edukaciniai renginiai;
- leidiniai (spausdinti leidiniai, spektaklių, renginių skaitmeniniai, –garso ir vaizdo įrašai ir jų platinimas, transliacija);
- surengtas renginys (konferencija, mugė, paroda, archyvo komplektavimas / skaitmeninimas, teminių renginių ciklai ir kt.), suteikta paslauga (kostiumų nuoma), sukauptas archyvas;
- parengti teatro srities profesionalūs kūrėjai.

Pagrindiniai teatro srities produktai ir paslaugos:

- spektakliai ir jų rodymas publikai, gastrolės, festivalių organizavimas;
- teatrologinė, kita profesinė literatūra bei kritinė refleksija (recenzijos);
- parengti teatro meno profesionalai.

Nepagrindiniai teatro srities produktai ir paslaugos:

- specializuotų bibliotekų, muziejų paslaugos, teatro švietėjiška–edukacinė, kita taikomoji veikla (pvz., dramos terapija); teatro meno specialistų kvalifikacijos kėlimo paslaugos.

Teatro srities Proceso ir Projekto įvertinimas

Teatro srities *raidą* (plėtrą) identifikuojantys reiškiniai yra kuriami produktai ir suteikiamos paslaugos: 1) naujai sukurti / atlikti kūriniai; 2) surengti teatro srities renginiai (festivaliai, konferencijos); 3) kūrinių bei renginių sklaida (rodymo intensyvumas, geografinis paplitimas); 4) edukaciniai ir kiti taikomojo pobūdžio renginiai; 4) kvalifikacijos kėlimo renginiai; 5) teatro srities profesionali refleksija (kritiniai ir kiti tekstai); 6) teatro srities literatūros leidyba; 7) moksliniai ir meniniai tyrimai; 8) statistika bei socioekonominė informacija apie teatro srities subjektus ir dalyvius.

Srities plėtros stebėsenai ir analizei reikalingos kiekybinių ir kokybinių duomenų grupės apie teatro srityje veikiančius: 1) individualius kūrėjus ir atlikėjus; 2) įvairius juridinius asmenis (valstybines, savivaldybių, privačias – pelno siekiančias ir nesiekiančias įstaigas, nevyriausybinės organizacijas), jų turininę bei ekonominę veiklą; 3) kritinės refleksijos, mokslinių bei meninių tyrimų lauką; 4) dalyvius, jų įsitraukimo pobūdį: publiką (pasyvius stebėtojus ar interaktyviai veikiamus dalyvius), praktikuojančius mėgėjus, profesines teatro studijas pasirinkusius studentus.

Pati raida kaip fenomenas yra nesibaigiantis, permanentinis procesas. Jį įvertinti paprasčiau, kai procesas skaidomas į tam tikrus etapus ir laikotarpius, o tai akademinėje vadybinėje literatūroje glaudžiai susiję su projekto samprata.

Teatro **projektas** yra laike apibrėžta kryptingos veiklos priemonių visuma, kurios tikslas – suteikti paslaugą ar sukurti produktą teatro sričiai būdingomis priemonėmis, skirtą visuomenės kultūriniais, meniniams, švietėjiškiems poreikiams bei kūrėjų kūrybinėms iniciatyvoms įgyvendinti. (Tai teatro sričiai adaptuotas projekto apibrėžimas, naudojamas Lietuvos kultūros tarybos / Kultūros rėmimo fondo Projektų finansavimo gairių apraše; nematau priežasčių kurti naujus apibrėžimus; priešingai, paraiškų teikėjams mažiau painiavos, kai įvairiuose dokumentuose vartojami analogiški apibrėžimai.)

Akademinėje literatūroje galima rasti daugybę apibrėžimų, kas laikoma projektu. Pavyzdžiui, Cambridge'o žodynas apibrėžia projektą kaip suplanuotą darbą ar veiklą, baigtą per tam tikrą laiką ir skirtą pasiekti tam tikram tikslui. (<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/project>)

Pasaulinė asociacija „Projektų valdymo institutas“ (*Project Management Institute*, www.pmi.org), vienijanti projektinės veiklos profesionalus 208 šalyse, reguliariai publikuoja „Projektų valdymo žinių visumos vadovo“ (*The Project Management Body of Knowledge – PMBOK®Guide*) atnaujintus leidimus, kurie yra pagrindinis efektyvaus projektų valdymo šaltinis bet kurioje pramonės srityje. PMBOK®Guide siūlo tokią apibrėžimą: **„Projektas yra laike apibrėžtas bandymas sukurti unikalų produktą, paslaugą ar rezultatą“** (cit. pagal: *Heagney, Joseph*. Fundamentals of Project Management. American Management Association, 2016, p. 2; taip pat: <https://www.pmi.org/about/learn-about-pmi/what-is-project-management>). Beje, J.Hegney'is čia pat komentuoja, kad projektas yra vienkartinis veiksmas. Jei veiksmas kartojamas, tai nebėra projektas, tai jau nuolatinė veikla. Tokia projekto apibrėžimo interpretacija gyvai atliekamų menų srityje yra dvilypė, ypač modeliuojant įvairius finansavimo mechanizmus. Pvz., spektaklių statymas bei rodymas yra ir nuolatinė, ir vienkartinė teatro veikla. Nuolatinė, nes teatro kaip institucijos misija yra statyti spektaklius; tuo pat metu kiekvienas spektaklis yra unikalus kūrinys („produktas“). Tai liečia ir spektaklių rodymą publikai (kad ir kaip tai vadintume – spektaklių sklaida ar gastrolėmis, eksploatacija, paslauga, kurią „perka“ žiūrovai). Repertuarinio teatro tradicija, kuri įsitvirtinusi Rytų bei Vidurio Europos, kaip ir Lietuvos valstybiniuose ar savivaldybių teatruose (ir kai kuriuose nevalstybiniuose taip pat), numato daugkartinį spektaklio rodymą publikai; tuo pat metu kiekvienas spektaklio rodymas dėl teatro prigimties yra unikalus, nepakartojamas. Šis dvilypumas leidžia kurti skirtingus vadinamojo „projektinio“ rėmimo modelius ir taisykles, skirtas įvairių juridinių ir fizinių subjektų grupėms. Iš esmės tai kūrėjų bendruomenės ir politikų susitarimo bei nuolatinių derybų, taisyklių peržiūrėjimo reikalas.

Valstybinių teatrų rėmimo modelį Lietuvoje šiuo metu sudaro iš valstybės biudžeto skiriama fiksuotoji dalis (dotacija) ir „projektinis finansavimas“, skirtas kūrybinėms programoms įgyvendinti, spektakliams statyti, jis organizuojamas konkurso būdu. Panašiai funkcionuoja daugumos savivaldybių teatrai (kur jie yra), išskyrus Vilniaus m. savivaldybę, kuri miesto teatro vardą (ir dotaciją) suteikia keleriems metams konkurso būdu. Nevalstybiniai pelno nesiekiantys teatrai (taip pat pelno siekiantys renginių organizatoriai, priskiriami kūrybinių industrijų laukui, organizuojantys ir scenos pastatymus daugiataukstantinėms auditorijoms) gyvuoja „projektiniu“ režimu, kur į pajamų ir išlaidų balansą valstybinis finansavimas „įsiterpia“ tik konkurso, mokesčių lengvatų ar kito tikslinio rėmimo (pvz., premijų) būdu.

Pasak šimtatūkstantinių tiražų knygos „Fundamentals of Project Management“ (Projekto vadybos pagrindai) autoriaus, Amerikos vadybininkų asociacijos nario Josepho Heagney'io, pagrindiniai bet kokio projekto valdymo instrumentai nekinta, bet, siekiant sėkmingo projekto įgyvendinimo, nuolat keičiasi tų instrumentų taikymas konkrečiose situacijose. (žr.: Heagney, Joseph, p. xii).

Adaptuojant Heagney'io sampratą (p.14–17), pagrindiniai projekto įgyvendinimo ir valdymo žingsniai yra šie:

1. Problemos (konteksto, koncepcijos apmatų) identifikavimas;
2. Problemos sprendimo galimybių svarstymas (galimybių studijos) ir sprendimo kelio pasirinkimas;
3. Projekto planavimas (visų pirma su projekto planais susiduria Lietuvos kultūros taryba, nes bet kokio projekto paraiška iš esmės ir yra projekto planas):
  - 3.1. ką, kur ir kodėl planuojama daryti (tikslas, produktas, paslauga, rezultatas);
  - 3.2. kas tai darys (projekto vadovas ir įgyvendinimo komanda, funkcijų paskirstymas);
  - 3.3. kaip tai bus gyvendinama (būdas, metodas užsibrėžtam tikslui pasiekti);
  - 3.4. kada tai turi būti padaryta (veiklų išdėstymas laike / kalendorius);
  - 3.5. kokios yra suinteresuotos projekto rezultatais grupės (dalyviai, partneriai, savininkai) ir kaip su jomis komunikuojama;
  - 3.6. kiek tai kainuoja, kokie turimi resursai, ką reikia įsigyti (biudžetas, partneriai ir rėmėjai, logistika);
4. Projekto įgyvendinimo stebėseną ir rizikų valdymas:
  - 4.1. ar veiklos vyksta pagal numatytą planą;
  - 4.2. jei ne, ką reikia daryti (intervencijos, plano koregavimas);
5. Projekto užbaigimas, įvertinimas:
  - 5.1. ar rezultatas atitinka tai, kas buvo planuota (įsivertinimas ir išorinis vertinimas);
  - 5.2. kokios pamokos ateičiai.

Remiantis Projekto valdymo žinių visumos vadovu (PMBOK®Guide), bet kokio projekto gyvavimo ciklas apima 5 procesų grupes: 1) inicijavimą; 2) planavimą; 3) plano vykdymą / įgyvendinimą; 4) stebėseną ir kontrolę; 5) projekto pabaigimą (Heagney, Joseph, p. 26, taip pat: <https://www.pmi.org/about/learn-about-pmi/what-is-project-management>). Kiekvieną iš šių procesų gali sudaryti atskiros ir labai įvairios grupės veiksmų priklausomai nuo projekto apimties, sudėtingumo, trukmės, dalyvių skaičiaus, pasiektų rezultatų vertinimo būdų ir t. t. Vis dėlto pripažįstama, kad, nepaisant aiškios bet kokio projekto valdymo struktūros, vieno dalyko suplanuoti neįmanoma – kūrybiškumo (Heagney, p. 36), ir tai esminis iššūkis vertinant gyvojo meno, taigi ir teatro, projektus.

Kitas kultūros ir meno vadybos autoritetas, buvęs Europos kultūros politikos ir vadybos tinklo ENCATC (www.encatc.org) prezidentas, Barselonos universiteto prof. Lluís Bonellis drauge su bendraautoriumi Hectoru Schargorodsky'iu naujausioje knygoje „Teatro vadyba: modeliai ir strategijos kultūros organizacijose“, rašydami apie scenos kūrybą pristatančių organizacijų visapusišką valdymą – atsižvelgiant į organizacijos misiją, išsikelto viziją ir vertybes, – išskiria teatro projektų trilypumą, arba tris vienas su kitu sinergiškai susijusius teatro projektų tipus, kurių vertinimo kriterijai skiriasi (žr.: Bonet, Lluís & Schargorodsky, Hector, p. 91–117).

Pirmasis – tai vadinamasis „meno projektas“, arba, kitaip tariant, teatro meninė programa; šis projektas yra organizacijos šerdis, jo svarbiausias pirminis elementas – spektaklis. Teatro meninė pakraipa gali būti labai įvairi (daugiau ar mažiau komercinė, orientuota į klasikines formas, naujos dramaturgijos pristatymą ar eksperimentavimą, įvairių dedamųjų balansavimą ir t. t.). Tai priklauso nuo teatro vadovybės vizijos, svarbus yra pats programos koherentiškumas bei vertybinis identitetas. Pvz., socialiai atsakingo teatro kūrybinė programa (spektakliai) paprastai apauga papildomomis veiklomis, kurios nėra būdingos tik į žiūrovų skaičiaus ir pajamų didinimą orientuotam teatrui, – kūrybinėmis dirbtuvėmis, seminarais, diskusijomis, parodų rengimais, specializuotų leidinių pristatymais ir kitais renginiais. Knygos autorių nuomone, šio „meno projekto“ (spektaklio, kūrybinės programos) vertinimo kriterijai nėra labai aiškūs, nes susiję su skirtingomis estetinėmis koncepcijomis ir subjektyviais vertinimais. Vis dėlto autoriai išskiria tokius kokybinius kriterijus kaip naujumas (kai teatras pristato naujus autorius ar teatro formas, kurių iki šiol nebuvo kultūriniam kontekste, kuriame teatras veikia); novatoriškumas (spektakliai – provokacijos, griaunančios nusistovėjusius kultūrinius ar estetinius kanonus, verčiančios juos permąstyti); profesionalumas (vaidybos, atlikimo kokybė ir meistriškumas).

Antrasis – tai spektaklio pastatymo (gamybos / produkcijos) projektas, susijęs su techniniais, logistiniais ir kitais organizaciniais sprendimais. Būtent šio antrojo „organizacinio projekto“ atmaina yra ko-produkcijos, t. y. dviejų ar daugiau bendradarbiaujančių organizacijų (teatrų, festivalių ir kt.), sutelkti įvairūs resursai, siekiant keleriopos naudos – fiksuotų pastatymo sąnaudų dalijimosi bei efektyvesnio jų panaudojimo, platesnės sklaidos, t. y. spektaklio žinomumo ir didesnio auditorijos pasiekiamumo. Šio „organizacinio projekto“ sudėtinės dalys yra ir gastrolių organizavimas, spektaklių įrašų gamyba, pastarieji gali būti naudojami įvairiais edukaciniais ar bendradarbiavimo tikslais. Šis antrasis projektas vertinamas remiantis socioekonominiais, dažniausiai kiekybiniais, kriterijais (premjerų, parodytų spektaklių skaičius, parduotų bilietų kiekis ir salių užimtumo procentinė dalis, pajamų bei išlaidų balansas ir struktūra, kūrybinių darbuotojų užimtumas ir kt.).

Trečiąjį projektą Lluisas Bonet ir Hectoras Schargorodskis vadina „teritorijos plėtos projektu“, kuris susieja teatrą su kitomis fizinėmis, virtualiomis ar socialinėmis teritorijomis ir joms daromu poveikiu. Autoriai išskiria kelias svarbiausias šios teritorijų plėtos kryptis: 1) bendruomenės plėtra (ryšiai su įvairiomis socialinėmis visuomenės grupėmis ir specialūs būtent joms skiriami projektai ar iniciatyvos); 2) auditorijos plėtra (iššūkis – pritraukti naują publiką, kuri neturi įpročio ar galimybių lankytis teatre); 3) bendradarbiavimas su giminingomis kultūros ir kitų sričių (švietimo, socialinėmis ir kt.) organizacijomis; 4) scenos meno (teatro) sektoriaus plėtra vietos ir tarptautiniu lygiu (ryšiai su profesiniais tarptautiniais tinklais, festivaliais, aukštosiomis mokyklomis, rengiančiomis scenos meno specialistus). Kaip galimi teritorinės plėtos projektų vertinimo kriterijai įvardijami: teatro veiklų ryšys su kritinėmis, politinėmis, socialinėmis ir kitomis aktualiomis diskusijomis viešojoje erdvėje, kurioje veikia teatras; publikos lūkesčių patenkinimas (kurie gali labai įvairuoti skirtingų vertybinių ir estetinių pakraipų teatruose); talentingų kūrėjų atradimas ir įtraukimas į kūrybinę veiklą ir kita.

Meninės kokybės įvertinimo klausimas yra sudėtingas ir labai įvairiai aiškinamas taikomų metodologijų požiūriu, jį dar labiau komplikuoja neišvengiamas vertintojo subjektyvumas, kurį lemia bendras visuomenės gyvenimo kontekstas, išpažįstamos vertybės, estetinės preferencijos, profesinis akiratis.

Pats vertinimo procesas jau gali būti traktuojamas kaip atskiras (mini) projektas, ir jo sudedamos dalys yra analogiškos bet kokio projekto dalims. T. y., atliekant bet kokią vertinimą, reikia apibrėžti tikslą (ko siekiama atliekant vertinimą), objektą (kas būtent vertinama), kokie duomenų šaltiniai yra prieinami, kaip jie apdorojami (metodologija).

Akademinėje literatūroje dažniausiai išskiriami šie vertinimo tipai:

- formuojamasis ir apibendrinamasis vertinimas (*formative and summative evaluation*); pirmasis vertina įgyvendinimo procesus; antrasis vertina, ar planuoti rezultatai buvo pasiekti ar ne (Pankratz, David B., p.328–329);
- kiekybinis vertinimas, nagrinėjantis apibendrintus skaitmeninius duomenis, naudojami metodai – statistinių duomenų analizė;
- kokybinis vertinimas, nagrinėjantis unikalius individus ir reiškinius, jų kontekstus, idėjas bei jų suvokimą, percepciją; naudojami analizės metodai – giluminiai ekspertų interviu, fokus grupių struktūruoti ir pusiau struktūruoti interviu, apklausos, tiesioginė stebėseną;
- loginiai vertinimo modeliai, nagrinėjantys ryšius tarp programų (projektų) tikslų, indėlio (resursų ir veiklų), rezultatų ir jų poveikio (Pankratz, David B., p. 344–345).

Apibendrinimas

Nėra ir negali būti vieno visaapimančio teatro raidos ar projekto vertinimo kriterijų ir rodiklių sąrašo. Kriterijų (atitinkamai ir rodiklių) parinkimas priklauso nuo vertinimo tikslo bei objekto pasirinkimo, t. y. nuo to, ko siekiama atliekant vertinimą ir kas būtent vertinama. Tuomet sprendžiama dėl duomenų šaltinių – kokie šaltiniai prieinami ir kaip naudojami. Meno proceso vertinimas skirsis nuo produkto (rezultato) vertinimo. Teatro socioekonominės veiklos efektyvumo vertinimo kriterijai skirsis nuo teatro kūrybinės programos įgyvendinimo vertinimo kriterijų. Pats vertinimo procesas yra analitinė veikla, kuri remiasi informacijos surinkimu, apdorojimu ir išvadų teikimu atsižvelgiant į projekto (programos, strategijos) iškeltus tikslus ir numatomus rezultatus. Jei tikslas (projekto, programos, strategijos, bendradarbiavimo ir kt.) ir rezultatai nėra aiškiai suformuluoti / artikuluoti, vertinimo procesas taip pat negali būti aiškus, nes tiesiog nėra ką vertinti.

Teatro srities duomenų aibė ir jų šaltiniai

Lietuvoje statistinę informaciją apie teatrą renka Lietuvos statistikos departamentas (LSD). Jis vadovaujasi Kultūros įstaigų statistinio tyrimo metodika, patvirtinta LSD generalinio direktoriaus 2014–10–01 įsakymu Nr. DĮ–215, žr.

<https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/476055/>

Kult%C5%ABros_%C4%AFstaig%C5%B3_statistinio_tyrimo_metodika_2014_215.pdf.

Pagal šią metodiką, LSD renka *statistinę* informaciją apie kultūros įstaigų (taigi, ir teatrų) ir jų renginių skaičių, lankomumą (pajamos už bilietus su PVM, vidutinį metinį pagrindinės salės užimtumą) ir įstaigų darbuotojus. LSD deklaruoja, kad jo atliekamas kasmetinis tyrimas ir duomenų rinkimas apima *visų nuosavybės formų* kultūros įstaigas. Kultūros įstaiga apibrėžiama kaip institucija, kurioje teisės aktų nustatyta tvarka vykdoma švietėjiška kultūros veikla, tvarkomas kultūros paveldas. LSD duomenis apie valstybės teatrų veiklą gauna iš LR kultūros ministerijos pagal patvirtintą šių įstaigų veiklos ataskaitą K-09; apie kultūros centrų veiklą (įskaitant mėgėjų teatro kolektyvus, darbuotojų ir dalyvių juose skaičius) – iš Lietuvos liaudies kultūros centro, žr. <https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/5118910/Teatrai+%5BLT%5D+718.html>

Lietuvoje tebėra aktualus (neatsakytas) klausimas, kiek iš tikrųjų šalyje veikia teatrų nevalstybiniame sektoriuje. 2016-09-30 LR Seime priimtas naujos redakcijos LR profesionaliojo scenos meno įstatymas, įvardydamas profesionaliojo teatro įstaigų sistemą (III sk., 6 str.), taip apibrėžia šio sektoriaus juridinius asmenis:

„4) kiti Lietuvos Respublikoje įsteigti juridiniai asmenys, tokių juridinių asmenų ar kitoje Europos ekonominės erdvės valstybėje įsteigtų juridinių asmenų ar kitų organizacijų padaliniai, Lietuvos Respublikoje *pripažinti profesionaliojo scenos meno įstaigomis* (teatras, koncertinė įstaiga, trupė, ansamblis, cirkas, scenos meno informacijos centras, scenos menų centras, kūrybinis inkubatorius ir kita), įgyvendina jų steigimo dokumentuose nustatytus tikslus. Kitų profesionaliojo scenos meno įstaigų steigėjas (steigėjai) gali būti fiziniai ir (ar) juridiniai asmenys.“

Problema čia ta, kad, norint patekti į oficialią LSD renkamą statistiką apie profesionalius teatrus (gaunamą iš LR Kultūros ministerijos), reikia turėti profesionalios scenos meno įstaigos statusą, kurio įgijimas reglamentuojamas tame pačiame įstatyme ir kelia daugybę abejonių tiek dėl paties statuso reikalingumo, tiek dėl kriterijų, pagal kuriuose toks statusas įgyjamas. Tokiu būdu daugybė fizinių ir / ar juridinių asmenų įsteigtų teatrų apskritai nepatenka į LSD akiratį, nors Oficialios statistikos portale, sugeneravus prieinamą informaciją apie teatrą, nurodoma, kad nuo 2017 m. pasikeitęs įstatyminei bazei išplėsta teatrų imtis (nevalstybinių teatrų skaičius nurodomos toks: 2016 m. – 24 teatrai, 2017 – 39 teatrai, 2018 – 37 teatrai, 2019 – 38 teatrai), žr. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=36f0c727-4c27-4396-bb-da-cb3coa39ac52#/>

Norint rinkti duomenis apie teatro sektorių įvairiais pjūviais, tektų naršyti po Lietuvos oficialios statistikos portalo centrinę klasifikatorių duomenų bazę, kur tie duomenys gali būti „išbarstyti“ po įvairius kitus klasifikatorius, pvz., ieškoti jų Lietuvos Respublikos administracinių vienetų ir gyvenamųjų vietovių klasifikatoriuje (duomenys geografinėi aprėpčiai analizuoti), Individualaus vartojimo išlaidų pagal paskirtį klasifikatoriuje (duomenys, kiek išlaidų skiriama kultūros / teatro reikmėms), Ūkio subjektų teisinių formų klasifikatoriuje, Produktų pagal veiklos rūšį klasifikatoriuje ir kt., žr.: <https://osp.stat.gov.lt/klasifikatoriai>.

Būtent tokį mišrų duomenų šaltinių metodą su laiku pradėjo naudoti Europos Sąjungos statistikos tarnyba (Eurostat), rinkdama informaciją apie kultūros sektorių (į kurį teatras įtraukiamas kaip vienas iš subsektorių).

ES kultūros statistika nėra renkama atliekant vieną atskirą tyrimą, bet gaunama iš skirtingų Eurostato duomenų rinkinių, kurių kiekvienas turi konkrečiam sektoriui pritaikytą metodologiją (žr. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/culture/methodology>). Šiuo metu renkant kultūros statistiką naudojamos šiomis duomenų bazėmis:

- EU Labour Force Survey (EU–LFS)
- Structural business statistics (SBS)
- Manufactured goods (PRODCOM)
- International trade in goods (Comext)
- International trade in services (BoP)
- EU Statistics on Income and Living Conditions (EU–SILC)
- City statistics
- Information and Communications Technologies (ICT)
- Time use survey
- Household Budget Surveys (HBS)
- Harmonised Index of Consumer Prices (HICP)
- Government Finance Statistics (GFS)

ES duomenų rinkimas apie kultūros sektorių yra tiesiogiai siejamas su strateginiais politiniais dokumentais, kultūros sektoriuje tai yra „Naujoji Europos kultūros darbotvarkė“ (*A New European Agenda for Culture*), patvirtinta 2018 m., žr.

https://ec.europa.eu/culture/sites/culture/files/commission_communication_-_a_new_european_agenda_for_culture_2018.pdf

ES strateginiuose dokumentuose kultūra pripažįstama svarbiu ekonominės plėtros dalyviu, prisidedančiu prie visuomenės gerovės ir socialinės sanglaudos, kartu laikantis kultūrų įvairovės pamatinio principo. Būtent todėl Eurostato generuojama kultūros statistika apima ir ekonominius, ir socialinius, ir gyventojų dalyvavimo kultūros veiklose bei pasitenkinimo jomis aspektus. Nuo 2007 m. ES publikuoja leidinius „Kultūros statistika“ (iš viso 4 leidiniai – 2007, 2011, 2016, 2019), tačiau jų periodiškumas, renkami duomenys įvairuoja – ir dėl kintančios politinės darbotvarkės, ir dėl tinkamų metodologijų ieškojimo, ir dėl itin didelės apimties bei sudėtingo duomenų rinkimo. Pavyzdžiui, naujausiame 2019 metų „Kultūros statistikos“ leidinyje pateikiami duomenys tokiomis temomis / pjūviais:

1. Kultūros paveldas.
2. Su kultūra susijęs švietimas.
3. Kultūrinis užimtumas.
4. Kultūros įmonės bei jų charakteristikos.
5. Tarptautinė prekyba kultūros vertybėmis ir paslaugomis.
6. Kultūrinis dalyvavimas.
7. Informacijos ir ryšių technologijų naudojimas kultūros tikslais.
8. Namų ūkio išlaidos kultūrai.
9. Vyriausybės išlaidos kultūrai.

Žr. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-01-19-712>

Skyriuje „Kultūrinis dalyvavimas“ duomenys pateikiami tokiais pjūviais: kultūrinis dalyvavimas pagal amžių, pagal lytį, pagal išsilavinimą, pagal pajamas, pagal urbanizacijos laipsnį, pagal gimimo šalį, pagal meninės veiklos praktikavimą, taip pat tiriamos pagrindinės priežastys, dėl kurių nedalyvaujama kultūrinėje veikloje. 2019 m. leidinyje pateikiami 2015 metų statistiniai duomenys trijose kategorijose: kino, gyvų pasirodymų (į kuriuos įeina teatras, cirkas), kultūros paveldo objektų lankymas. Būtent lankant gyvus pasirodymus Lietuvos rodiklis 20 procentinių punktų viršija ES vidurkį. (*Culture Statistics* – 2019, p. 127.)

Vis dėlto ES ir jos statistinė tarnyba Eurostat retai dėmesį fokusuoja į kokią nors konkrečią kultūros ar meno sritį, iš dalies ir dėl to, kad kultūra – laikantis subsidiarumo principo – nėra ES kompetencijos ir reguliavimo sritis. Tad informacijos, kokius duomenis būtent apie teatrą renka kitos valstybės, pravartu ieškoti nacionaliniu lygiu. Kaip pavyzdį galima minėti Estijos teatro agentūros nuo 2005 m. renkamus duomenis (žr. https://teater.ee/about_us/estonian_theatre_in_numbers) arba Suomijos teatro statistikos rinkinius, kuriuos publikuoja Suomijos teatro informacijos centras (*Theatre Info Finland* – TINFO). Kaip pažymima TINFO tinklapyje (www.tinfo.fi), teatro statistika Suomijoje renkama daugiau nei 50 metų. Pirmieji duomenys buvo paskelbti 1944 m. Suomijos teatro organizacijų centrinės asociacijos metiniame pranešime. Nuo 1985 m. kiekvienais metais išleidžiama teatro statistikos knyga. Nuo 1995 m. knygą leidžia TINFO. Statistikos imtis – visi nuolat veikiantys profesionalūs teatrai, kuriuose ištisus metus visą darbo dieną dirba profesionalūs darbuotojai, statantys ir rodantys spektaklius.

Į statistiką įtraukiama:

- pajamų ir išlaidų statistika;
- personalo statistika;
- spektaklių ir žiūrovų statistika;
- teatrų, kurie negauna nuolatinio valstybės finansavimo, statistika;
- šokio spektaklių ir žiūrovų statistika;
- repertuaro statistika.

Žr. https://www.tinfo.fi/en/Theatre_Statistics

Apibendrinimas

Bet kuri stebėseną turi visų pirma atsakyti į klausimą, kokius procesus norima stebėti, kitaip tariant, yra būtinas ryšys su vienokiais ar kitokiais strateginiais dokumentais (pvz., visos šalies ilgalaikės plėtros, vyriausybės programos, konkretaus regiono, miesto ar miestelio plėtros strategija, konkrečios sritys plėtros strategija ir kt.).

Naudoti įvairius duomenų šaltinius remiantis tiek įvairiais klasifikatoriais, tiek specializuota užsakomąja stebėseną ar pavieniais fokusuotais tyrimais, kurie turėtų būti kartojami arba integruojami į bendrą stebėsenos sistemą (kaip, pvz., LT kultūros tarybos remti tyrimai „Nevyriausybinių scenos menų organizacijų veiklos efektyvumo tyrimas“, 2014 m., arba „Lietuvos teatrų rinkodara: būklė ir rekomendacijos“, 2016).

Labai pravarti būtų gilesnė statistinių duomenų rinkimo metodologijų analizė ES lygiu ir jos pritaikymo, suderinamumo galimybės nacionaliniu lygmeniu. Kaip vienas iš atspirties taškų naudotinas leidinys *Guide to Eurostat Culture Statistics. European Union*, 2018, p. 128. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-18-011>

Prasminga toliau analizuoti, kokią informaciją ir kokiais pjūviais renka specializuoti teatrų informacijos centrai ar panašios institucijos įvairiose šalyse ir kam ta statistika naudojama.

Šaltinių sąrašas

- Barba, Eugenio; Savarese, Nicola. A Dictionary of Theatre Anthropology. 2nd edition. Routledge, 2006, 320 p.
- Bonet, Lluís & Schargorodsky, Hector. Theatre management: models and strategies for cultural venues. Kunnskapsverket (Knowledge works. National centre for cultural industries), 2018, p. 244.
- Carlson, Marvin. Performance. A Critical Introduction. 2nd edition. Routledge, 2004, 275 p.
- Culture statistics. Eurostat. 2019 edition. European Union, 2019.
<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10177894/KS-01-19-712-EN-N.pdf/915f828b-daae-1cca-ba54-a87e90d6b68b>
- Fischer–Lichte, Erika. Ed. By Minou Arjomand, Ramona Mosse. The Routledge Introduction to Theatre and Performance Studies. Routledge, 2014, 202 p.
- Giannachi, Gabriella. Virtual theatres. An introduction. Routledge, 2004, 174 p.
- Guide to Eurostat Culture Statistics. European Union, 2018, p.128.
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-18-011>
- Heagney, Joseph. Fundamentals of Project Management. 5th edition. American management Association. 2016, p. 228.
- Jauniškis, Vaidas. Naujosios teatro realybės. Pasaulis pagal terminus. 2016.07.25. www. menufaktura.lt, <http://www.menufaktura.lt/?m=1052&s=67031&action=login>
- Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų teikimo gairės, patvirtintos LR kultūros ministro 2019-08-26 įsakymo nr. IV-538 redakcija;
<https://www.ltkt.lt/projektu-finansavimas/gaires>
- Lapina, Olga. Imersinis teatras: įtraukimas, interaktyvumas, žaidimas. Ars et praxis, LMTA, 2017, p. 38–47.
- Lietuvos kultūros tarybos paremtų projektų ir suteiktų stipendijų duomenų bazės, gautos iš LTKT darbuotojų (su konfidencialumo pasižadėjimu)
- Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. Galiojanti suvestinė redakcija, 2019-07-01. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.81676/asr>
- Lietuvos Respublikos profesionaliojo scenos meno įstatymas. Galiojanti suvestinė redakcija, 2019-07-01. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.235372/asr>
- Pankratz, David B. Evaluation in the Arts, p. 319–347. The arts management handbook: new directions for students and practitioners. Ed. by Meg Brindle, Constance De Vereaux. Routledge. 2011, p. 364.
- Pavis, Patris. Dictionary of the Theatre: terms, concepts, and analysis. University of Toronto Press Incorporated, 1998, 469 p.
- Schechner, Richard. Performance Theory. Routledge, 2010, 407 p.

LR įstatyminėje bazėje vartojamos sąvokos

Profesionalusis scenos menas – autoriaus (autorių) ir (ar) atlikėjo (atlikėjų) aukšto meistriškumo ir meninio lygio scenos meno kūryba (sukurti, viešai atlikti ir (ar) įvairiomis viešinimo priemonėmis skleidžiami kūriniai), teigiamai įvertinta profesionaliojo scenos meno vertintojų. (LR profesionaliojo scenos meno įstatymas)

Kūrybinės veiklos (kūrinio sukūrimas / atlikimas – pasirengimas kūrinio atlikimui):

- **Individualus darbas** – atlikėjo individualus pasirengimas kūriniiui atlikti. (LR profesionaliojo scenos meno įstatymas)
- **Repeticija** – pagrindinis parengiamasis darbas meno kūriniiui atlikti. (LR profesionaliojo scenos meno įstatymas)
- **Atlikėjas** – aktorius, dainininkas, muzikantas, šokėjas ar kitas asmuo, vaidinantis, dainuojantis, skaitantis, deklamuojantis, kitaip atliekantis literatūros, meno, folkloro kūrinius ar cirko numerius. Šiame Įstatyme atlikėju taip pat laikomas orkestro, ansamblio ar choro vadovas ir dirigentas. (LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas)
- **Koprodukcija** – kelių ar daugiau organizacijų įgyvendinamas kultūros produkto bendras kūrimas ar gamyba, šiuos santykius tarp organizacijų apibrėžiant ir įteisinant bendros veiklos sutartimi (įskaitant teisių, indėlio, statuso ir kt. klausimus). (Lietuvos kultūros tarybos Projektų teikimo Gairės – 2019)
- **Audiovizualinio kūrinio gamintojas** – fizinis arba juridinis asmuo, kurio iniciatyva ir atsakomybe sukuriamas audiovizualinis kūrinys. (LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas)
- **Viešas atlikimas** – kūrinio vaidinimas, dainavimas, grojimas, deklamavimas, skaitymas, šokis ar kitas kūrinio viešo atlikimo būdas tiek tiesiogiai (gyvas atlikimas), tiek pasitelkiant bet kokias priemones ar įrangą kokioje nors viešojoje vietoje, kur tuo pačiu metu dalyvauja arba gali dalyvauti neapibrėžta visuomenės narių grupė. (LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas)
- **Viešas paskelbimas** – kūrinio viešas perdavimas laidais, bevielio ryšio priemonėmis, įskaitant jo padarymą viešai prieinamą tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų jį pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku. Gretutinių teisių objekto viešas paskelbimas – bet koks gretutinių teisių objekto viešas perdavimas, įskaitant fonogramoje įrašytų garsų arba garsų išraiškos padarymą viešai girdimais, išskyrus transliaciją. (LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas)

- **Transliacija** – garsų arba vaizdų ir garsų arba jų išraiškos viešas perdavimas bevielio ryšio priemonėmis, įskaitant palydovinį ryšį; užkoduotų signalų perdavimas laikomas transliacija tuo atveju, jeigu transliuojančioji organizacija aprūpina visuomenę specialiais atkodavimo prietaisais arba duoda leidimą juos įsigyti. (LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas)
- **Viešas rodymas** – bet koks kūrinio, jo originalo ar kopijos rodymas tiesiogiai (paroda) arba ekrane panaudojant skaidres, televizijos vaizdą ar kitais panašiais būdais, taip pat audiovizualinio kūrinio atskirų kadro rodymas ne eilės tvarka kokioje nors vietoje, kur dalyvauja arba gali dalyvauti neapibrėžta visuomenės narių grupė, nesvarbu, ar jie yra toje pačioje vietoje ir tuo pačiu metu, ar skirtingose vietose ir skirtingu metu. (LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas)
- **Fonograma** – kūrinio atlikimo, kitų garsų ar garsų išraiškos įrašas, užfiksuotas techninėmis priemonėmis kokioje nors materialioje garso laikmenoje. (LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas)
- **Audiovizualinis kūrinys** – kinematografinis kūrinys ar kitas kinematografinėmis priemonėmis išreikštas kūrinys, sudarytas iš tarpusavyje susijusių vaizdų, perteikiančių judesį, lydimą arba nelydimą garso, įrašytas (užfiksuotas) materialioje vaizdo įrašymo laikmenoje. (LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas)
- **Gastrolės** – profesionaliojo scenos meno įstaigos kūrybinio darbuotojo ar kūrybinių darbuotojų išvykos, kurių metu viešai atliekami profesionaliojo scenos meno kūriniai. (LR profesionaliojo scenos meno įstatymas)
- **Sklaida** – projekto veiklą, sukurtų kultūros produktų, paslaugų įgyvendinimas ir (ar) pristatymas kitoje (-ose) nei pagrindinė projekto įgyvendinimo vietovėje (-ėse) Lietuvoje ir (ar) užsienyje. (LTKT Projektų teikimo Gairės – 2019)
- **Profesionaliojo scenos meno įstaigos kultūrinė edukacija** – profesionaliojo scenos meno įstaigos kryptinga kultūrinė veikla, skatinanti asmens kultūros ir švietimo poreikius, ugdanči kūrybingą asmenybę – kultūros ir meno vartotoją – ir lavinanti jo meninius gebėjimus ir kompetencijas. (LR profesionaliojo scenos meno įstatymas)
- **Išleidimas** – kūrinio, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objekto pakankamo pagrįstiems visuomenės poreikiams patenkinti egzempliorių kiekio pagaminimas, nesvarbu, koku gamybos būdu, jeigu tas kūrinys, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektas tapo viešai prieinamas šių teisių subjektų leidimu. (LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas)

Profesionaliojo scenos meno kūrinys – pasitelkiant erdvinius, garsinius elementus ir (ar) judesį sukurtas originalus aukšto meistriškumo ir meninio lygio kūrinys – spektaklis, koncertas ar kitas renginys. (LR profesionaliojo scenos meno įstatymas)

Kūrinys – originalus kūrybinės veiklos rezultatas literatūros, mokslo ar meno srityje, nepaisant jo meninės vertės, išraiškos būdo ar formos. (LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas)

Audiovizualinis kūrinys – kinematografinis kūrinys ar kitas kinematografinėmis priemonėmis išreikštas kūrinys, sudarytas iš tarpusavyje susijusių vaizdų, perteikiančių judesį, lydimą arba nelydimą garso, įrašytas (užfiksuotas) materialioje vaizdo įrašymo laikmenoje. (LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas)

Profesionaliojo scenos meno įstaigos repertuaras – profesionaliojo scenos meno įstaigoje sukurtų ir tam tikru laikotarpiu viešai atliekamų scenos meno kūrinių visuma. (LR profesionaliojo scenos meno įstatymas)

Programa – Gairių 2–22 prieduose nurodyta įvairias meno ir kultūros sritis jungianti veiklų visuma, turinti apibrėžtus veiklos tikslus. (Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų teikimo gairės, patvirtintos LR kultūros ministro 2019.08.26 įsakymo Nr. įv-538 redakcija; <https://www.ltkt.lt/projektu-finansavimas/gaires>, žiūrėta 2020-03-31)

Projektas – laike apibrėžta kryptingos veiklos priemonių visuma, kurios tikslas – suteikti kultūros paslaugą arba sukurti kultūros produktą, skirtą visuomenės kultūriniam, meniniam ir švietėjiškiems poreikiams bei kūrėjo kūrybinėms iniciatyvoms įgyvendinti. (LTKT Projektų teikimo Gairės – 2019)

Projekto dalyvis – fizinis ar juridinis asmuo, dalyvaujantis įgyvendinant projektą (žiūrovai, klausytojai, skaitytojai, paslaugų vartotojai ir pan. nėra laikomi projekto dalyviais), (LTKT Projektų teikimo Gairės – 2019)

Santrauka

Teatro srities apibrėžimas

Teatras yra meno sritis, akumuliuojanti visų kitų konkrečios epochos meno sričių estetinius bei technologinius ieškojimus ir atradimus, kuriais – pasitelkiant kalbą, erdvę, garsą, judesį bei kitus tikrovės mėgdžiojimo ir perkūrimo, vaizduotės žadinimo ir psichofizinio įsitraukimo būdus (*mimezė*, *mimėsis*) – siekiama rodytojo ir žiūrovo susitikimo konkrečioje vietoje konkrečiu laiku ir ypatingos bendros kolektyvinės patirties išgyvenimo bei suvokimo (katarsis / katharsis).

Išskirtiniai teatro srities elementai yra 1) atlikėjas (rodytojas) ir žiūrovas (suvokėjas), 2) jų susitikimas realiu laiku (čia ir dabar), 3) rodytojo naratyvo (pasakojimo) perdavimas specifinėmis semantinėmis ir psichofizinėmis teatro priemonėmis (energinė transakcija) ir 4) bendros kolektyvinės patirties išgyvenimas bei recepcija.

Teatro srityje veikiantys subjektai yra 1) kūrėjai (atlikėjai) ar jų grupės (trupės) ir 2) suvokėjai (publika, dalyviai), 3) profesionalūs vertintojai, 4) institucijos ir neformalios grupės, užtikrinantys šių subjektų susitikimą, veiklą ir komunikavimą. Teatras kaip institucija yra viešojo visuomenės gyvenimo subjektas, veikiantis konkrečioje teisinėje, sociokultūrinėje bei geopolitinėje aplinkoje ir siekiantis prasminę / turiningo dialogo su publika jam būdingomis specifinėmis priemonėmis.

Teatro srities veiklų sąrašas

Pagrindinės teatro srities veiklos:

- visų teatro meną kuriančių dalyvių kūrybinės ar atlikimo veiklos, susijusios su pasirengimu spektaklio kūrybai, spektaklio kūrimu bei jo rodymu publikai;
- profesionali teatro srities refleksija bei vertinimas;
- profesionalių teatro specialistų rengimas.

Nepagrindinės (išvestinės) teatro srities veiklos:

- edukacinių veiklų, kitų renginių organizavimas įvairioms socialinėms grupėms;
- su teatro sritimi susijusios literatūros leidimas bei platinimas visomis priemonėmis;
- teatro specialistų kvalifikacijos kėlimas;
- istoriografinės su teatru susijusios medžiagos kaupimas.

Pagal Europos sąjungos patvirtintą Ekonominių veiklų rūšių klasifikatorių, kurio laikomasi ir Lietuvoje, pagrindinės teatro srities veiklos yra tokios:

Pavadinimas	Įeina
Scenos pastatymų veikla	teatro spektaklių, koncertų, operos ar šokių ir kiti scenos pastatymai artistų grupių, cirkų ar trupių, orkestrų ar muzikantų grupių veikla direktorių, prodiuserių, scenografų, statytojų ir kt. veikla individualių menininkų, tokių kaip aktoriai, šokėjai, muzikantai, skaitovai ar diktoriai, veikla
Scenos pastatymams būdingų paslaugų veikla	teatro spektakliams, scenos pastatymams būdingų paslaugų veikla: direktorių, prodiuserių, scenografų, statytojų ir kt. veikla meninių tiesioginių renginių su savo įrenginiais ar be jų prodiuserių ar antreprenierių veikla
Meninė kūryba	individualių rašytojų (<i>dramaturgų – EB</i>) veikla, aprėpianti visas temas, įskaitant grožinę ir techninę literatūrą ir kt. kūrinius, nepriklausomų žurnalistų (<i>teatro kritikų – EB</i>) veikla
Meno įrenginių eksploatavimo veikla	koncertų ir teatro salių bei kitų meno įrenginių eksploatavimo veikla

Laikantis aukščiau pasiūlyto Teatro srities apibrėžimo, srities veiklas galima grupuoti ir pagal joje veikiančius subjektus (Lietuvos kultūros tarybai šis požiūris leistų prognozuoti potencialių paraiškų teikėjų veiklas).

Teatro meno kūrėjo (atlikėjo) ar / ir jų grupės veiklos:

- individualus pasirengimas vaidmens (skaitovo programos) atlikimui, scenografijos, kostiumų, šviesos partitūros, spektaklio muzikos, videoprojekcijų ir kitų sudėtinių spektaklio dalių sukūrimui;
- meninis tyrimas – suformuluotos scenos meno kūrybinės problemos sprendimo ieškojimas pasitelkiant praktinius įgūdžius bei teorines žinias;
- repeticija – grupinis spektaklio dalyvių (techninio ir kūrybinio personalo) pasirengimas spektaklio rodymui;
- viešas rodymas / atlikimas – spektaklio rodymas dalyvaujant vienam ar daugiau aktorių / atlikėjų pasitelkiant vieną scenos meno išraiškos priemonę ar jų kompleksą siekiant perteikti meninę idėją žiūrovui (vienam ar grupei) realiu laiku;
- spektaklio režisavimas – įvairių teatro meno išraiškos priemonių (vaidybos, dramaturgijos, scenografijos ir kostiumų, garsinio apipavidalinimo, apšvietimo, vaizdo projekcijų) sujungimas į meninę visumą siekiant išreikšti meninę idėją;
- vaidmens sukūrimas – vieno aktoriaus kūryba (mono)spektaklyje pasitelkiant balso, judesio psichofizines priemones;
- dramaturgijos (pjesės, inscenizacijos, scenarijaus, naratyvo) sukūrimas – neverbalinio siužeto, literatūros kūrinio, skirto scenos pastatymui, sukūrimas ar pritaikymas;

- scenografijos sukūrimas – pasirinktos erdvės sukūrimas / pritaikymas meninei spektaklio idėjai;
- kostiumų sukūrimas – spektaklio veikiančių asmenų aprangos pritaikymas spektaklio meninei idėjai;
- spektaklio muzikinės–garsinės partitūros sukūrimas – spektaklio garsinis apipavidalinimas siekiant meninės idėjos įgyvendinimo;
- spektaklio šviesos partitūros sukūrimas – spektaklio apipavidalinimas šviesos technikos priemonėmis siekiant meninės idėjos įgyvendinimo;
- spektaklio videoprojekcijų sukūrimas – spektaklio apipavidalinimas vaizdinės grafikos priemonėmis siekiant meninės idėjos įgyvendinimo;
- scenos meno kūrėjo profesinės kvalifikacijos tobulinimas – profesinių įgūdžių, reikalingų scenos kūrybinei veiklai, palaikymas ir tobulinimas.

Profesionalaus teatro srities vertintojo veiklos:

- medžiagos rinkimas, tyrimas, susijęs su teatro meno sritimi;
- kūrybinio ar mokslo veikalo rašymas, susijęs su teatro sritimi;
- interaktyvus dalyvavimas viešuose renginiuose, susijusiuose su teatro sritimi, jos populiarinimu bei refleksija;
- profesinės kvalifikacijos tobulinimas – profesinių įgūdžių bei žinių, reikalingų teatro refleksijai, tobulinimas.

Institucijos ir neformalios grupės, veikiančios teatro ir su juo susijusioje srityje:

- teatro kūrybinės programos rengimas, repertuaro sudarymas – konceptuali planuojamų statyti spektaklių visuma, atliepanti teatro meno kūrėjų kūrybinės saviraiškos bei visuomenės kultūrinius poreikius;
- spektaklio sukūrimas – scenos reginio sukūrimas ir atlikimas kompleksiskai naudojant scenos meno išraiškos priemones, siekiant įgyvendinti meninę idėją bei tenkinti visuomenės kultūrinius poreikius;
- spektaklio rodymas – scenos meno kūrinio atlikimas dalyvaujant publikai;
- gastrolių organizavimas – spektaklių rodymas publikai išvykose;
- festivalio organizavimas – kompleksinio teatro renginio organizavimas, kuriame pristatomi ir reflektuojami įvairių kūrėjų spektakliai;
- edukacinės veiklos organizavimas – šviečiamosios / ugdymo veiklos, pasitelkiančios teatro meno turinį bei išraiškos priemones ir skirtos įvairioms visuomenės grupėms;

- spausdinta ir audiovizualinė leidyba, susijusi su teatro sritimi, bei jos platinimo / transliavimo organizavimas;
- profesionalių teatro kūrėjų rengimas – aukštųjų universitetinių meno mokyklų veikla, skirta teatro meno specialistams (aktoriams, režisieriams, scenografams ir kt.) ugdyti.

Teatro srities produktų ir paslaugų sąrašas

Pagrindiniai teatro srities produktai ir paslaugos:

- spektakliai ir jų rodymas publikai, gastrolės, festivalių organizavimas;
- teatrologinė, kita profesinė literatūra bei kritinė refleksija (recenzijos);
- parengti teatro meno profesionalai.

Nepagrindiniai teatro srities produktai ir paslaugos:

- specializuotų bibliotekų, muziejų paslaugos, teatro švietėjiška – edukacinė, kita taikomoji veikla (pvz., dramos terapija); teatro meno specialistų kvalifikacijos kėlimo paslaugos.

Pagal Europos Bendrijos produktų pagal veiklos rūšį klasifikatorių (CPA), teatro srities produktai ir paslaugos yra šie:

Produkto / Paslaugos pavadinimas	Pastabos
I. Su atlikimo menu susijusios paslaugos.	
Atlikimo meno renginių kūrimo ir pristatymo paslaugos	Į šią subkategoriją įeina: - kūrimo ir pristatymo paslaugos, susijusios su: • teatro, operos, baleto, muzikiniais, koncertiniais pasirodymais • lėlių teatro spektakliais • cirko pasirodymais
Atlikimo meno renginių skatinimo ir organizavimo paslaugos	Į šią subkategoriją įeina: - skatinimo ir organizavimo paslaugos, susijusios su: • teatro, operos, baleto, muzikiniais, koncertiniais pasirodymais • lėlių teatro spektakliais • cirko pasirodymais
Kitos pagalbinės su atlikimo menu susijusios paslaugos	Į šią subkategoriją įeina: - teisių į meninius, literatūrinius, muzikos kūrinius, išskyrus kinematografijos bei garso ir vaizdo kūrinius, vadybos paslaugos - su meniniu pasirodymu susijusios paslaugos, kurias teikia scenografai, kostiumų dizaineriai ir apšvietimo režisieriai - kitos niekur kitur nepriskirtos, pagalbinės su atlikimo menu susijusios paslaugos (dekoracijų ir fono statymo, apšvietimo ir garso įrangos eksploataavimo paslaugos)

Produkto / Paslaugos pavadinimas	Pastabos
II. Meninė kūryba	
Rašytojų, kompozitorių, skulptorių ir kitų menininkų, išskyrus atlikėjus, paslaugos	Į šią subkategoriją įeina: - individualių menininkų, pvz., kompozitorių (<i>EB: teatru rašančių taip pat</i>), skulptorių, dailininkų, animacininkų, rašytojų, ofortistų ir pan. paslaugos; - individualių rašytojų paslaugos, nepriklausomai nuo temos (<i>EB: dramaturgų, scenarijų autorių taip pat</i>); - nepriklausomų žurnalistų paslaugos (<i>EB: teatro kritikų taip pat</i>)
Originalūs rašytojų, kompozitorių ir kitų menininkų, išskyrus atlikėjus, tapytojus, grafikos menininkus ir skulptorius, darbai	Į šią subkategoriją įeina originalūs kūriniai: - rašytojų: knygų rankraščiai - kompozitorių: originalūs muzikos kūriniai
Originalūs tapytojų, grafikų ir skulptorių darbai	Į šią subkategoriją įeina: - paveikslai, piešiniai ir pastelės; originalūs ražiniai, graviūros ir litografijos; originalios skulptūros iš bet kokios medžiagos Į šią subkategoriją neįeina: - statulos, kitos nei originalūs meniniai kūriniai, žr. 23.70.1 (<i>EB: vizualiųjų menų atstovų kūrybiniai darbai, taip pat tikėtini teatro pastatymuose</i>)
IV. Meno įrenginių eksploatavimo paslaugos	
Meno įrenginių eksploatavimo paslaugos	Į šią subkategoriją įeina: - koncertų salių, teatrų, operų, muzikos salių eksploatavimo paslaugos, įskaitant bilietų pardavimą; - daugiaviečių centrų ir panašių pastatų, kurių pagrindinė paskirtis yra kultūrinė veikla, eksploatavimo paslaugos.

Laikantis pirmiau pasiūlyto Teatro srities apibrėžimo, srities produktus ir paslaugas galima grupuoti ir pagal joje veikiančius subjektus.

Teatro meno kūrėjo (atlikėjo) ir / ar jų grupės produktai ir paslaugos:

- atlikta kūrybinė užduotis, surinkta medžiaga;
- atliktas / sukurtas kūrinys (performansas, viešas skaitymas; renginio, užsiėmimo vedimas, audiovizualinis įrašas ir kt.);
- spektaklis;
- spektaklio režisūra;
- vaidmuo;
- kūrybinis tekstas (pjesė, inscenizacija, scenarijus);
- scenografija;
- kostiumai, skirti spektaklio personažams;
- gyvas muzikos atlikimas, įrašas, fonograma, skirti spektakliui;
- spektaklio šviesos partitūra;
- videoprojekcijos, skirtos spektakliui;
- meistriškumo kursai, kūrybinės dirbtuvės, laboratorijos, seminarai, rezidencijos, stažuotės, konferencijos.

Profesionalaus teatro srities vertintojo produktai ir paslaugos:

- atliktas tyrimas, surinkta medžiaga;
- kūrybinis tekstas (recenzija, straipsnis, monografija, sudarytas leidinio rankraštis, sukurta koncepcija, reportažas, interviu);
- pasisakymai žodžiu, audiovizualinė transliacija (per skaitmenines audiovizualines platformas);
- dalyvavimas spektaklių peržiūrose, festivaliuose, konferencijose, kursuose, laboratorijose.

Institucijos ir neformalios grupės, veikiančios teatro ir su juo susijusioje srityje, produktai ir paslaugos:

- teatro kūrybinė programa, konceptuali repertuaro visuma;
- sukurtas / atliktas spektaklis, koprodukcija;
- įvykęs / parodytas spektaklis;
- surengtos gastrolės;
- įvykęs festivalis;
- įvykę edukaciniai renginiai;
- leidiniai (spausdinti leidiniai, spektaklių, renginių skaitmeniniai, –garso bei vaizdo įrašai ir jų platinimas, transliacija);
- surengtas renginys (konferencija, mugė, paroda, archyvo komplektavimas / skaitmeninimas, teminių renginių ciklai ir kt.), suteikta paslauga (kostiumų nuoma), sukauptas archyvas;
- parengti teatro srities profesionalūs kūrėjai.

Teatro srities raidos apibrėžimas

Teatro srities (kaip ir bet kurio meno) raida susijusi su istoriškai besiklostančia ir nuolat kintančia visuomenės politinio, ekonominio, socialinio bei kultūrinio gyvenimo sankloda, kurioje teatro menas funkcionuoja. Teatro raidą žymi idėjiniai bei estetiniai pokyčiai, kuriuos inicijuoja teatro kūrėjai ir jų grupės, rezonuojantys visuomenės gyvenimo jausenas, taip pat galimybės kurti ir pristatyti spektaklius publikai, paisant ar nepaisant politinių (santvarkos) ir ekonominių (paramos kūrybai sistemos) faktorių, kurie daro įtaką kūrybinio proceso organizavimui bei suvokimui.

Teatro srities projekto apibrėžimas

Teatro projektas yra laike apibrėžta kryptingos veiklos priemonių visuma, kurios tikslas – suteikti paslaugą ar sukurti produktą teatro sričiai būdingomis priemonėmis, skirtą visuomenės kultūriniais, meniniais, švietėjiškiems poreikiams bei kūrėjų kūrybinėms iniciatyvoms įgyvendinti.

Teatro srities raidos vertinimo kriterijai

Eil. Nr.	Kriterijaus pavadinimas	Kriterijaus aprašymas	Matavimo vienetas
1.	Teatro raidos / programos vientisumas / koherentiškumas, stabilumas, tolygumas ir profesionalumas	Teatro veikla / programa įgyvendinama pagal nusistovėjusias procedūras ir sezoniškumą; teatro raida vyksta sklandžiai – statomi nauji ir publikai reguliariai rodomi spektakliai, šiuose procesuose dalyvauja srities profesionalai.	Procesų rišlumas, stabilumas, profesionalumas, prognozuojamumas, legitimumas
2.	Teatro veiklos / programos / raidos naujumas ir novatoriškumas	Pristatomi nauji autoriai, kūrėjai ar teatro formos, siūlomos alternatyvos nusistovėjusiems estetiniams kanonams.	Profesionalių vertintojų refleksija, kokybinio pokyčio įvardijimas
3.	Teatro veiklos produktų ir paslaugų prieinamumas, auditorijos plėtra	Kiekybinis auditorijos pritraukimas pagal įvairias socialines charakteristikas ir išugdytus kultūrinius poreikius.	Spektaklių žiūrovų skaičius, teatro nelankančių žiūrovų pritraukimas
4.	Teatro bei jo kūrėjų profesinių ir socialinių ryšių įvairovė, bendradarbiavimas ir poveikis įvairioms socialinėms grupėms	Ryšiai su įvairiais socialiniais partneriais – vietos bendruomenių grupėmis, švietimo ir mokslo institucijomis, rėmėjais, profesine bendruomene nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu.	Įgyvendinamos iniciatyvos ir projektai (renginiai), bendradarbiaujant su profesiniais (vietos ir kitų šalių) ir socialiniais partneriais
5.	Teatro veiklos ekonominis tvarumas ir efektyvumas	Teatras efektyviai atlieka savo misiją – kurdamas ir rodydamas spektaklius pasiekia optimalų žiūrovų skaičių, įtraukia optimalų administracijos, techninio aptarnavimo ir kūrybinių darbuotojų skaičių, subalansuoja pajamas ir išlaidas.	Įvairių pjūvių socioekonominės veiklos duomenys (kūrybiniai, žmogiškieji, finansiniai ištekčiai)
6.	Teatro srities refleksijos įvairovė ir intensyvumas	Teatro srities reiškiniai viešai aptariami, dokumentuojami, archyvuojami, mokliškai tyrinėjami.	Analitiniai tekstai, leidiniai, renginiai, jų dažnumas / kiekis, saugojimas el. ar kitose laikmenose

Teatro srities raidos rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Rodiklio aprašymas	Matavimo vienetas
1	Teatro srityje veikiančių trupių ir pavienių kūrėjų / atlikėjų skaičius, geografinis paplitimas, infrastruktūra, teisinė aplinka	Teatro spektaklius kuriančių juridinių ir fizinių asmenų tipai ir tinklas šalyje, jų charakteristikos.	Valstybinių, savivaldybių, kitų juridinių formų teatrų ir pavienių kūrėjų / atlikėjų skaičius ir geografinio paplitimo, teisinės bazės, infrastruktūros pokytis stebimais laikotarpiais
2	Teigiami įvertinimai, diskusijos, apdovanojimai	Atsiliepimai viešojoje erdvėje įvairiose medijose, profesiniuose leidiniuose ir įvertinimas, kvietimai į nacionalinius ir tarptautinius festivalius ir gastroles.	Profesionalių recenzijų, atsiliepimų, apdovanojimų, kvietimų į nacionalinius ir tarptautinius festivalius, gastroles kiekis ir prestižas
3	Žiūrovų skaičius, auditorijos socialinė struktūra, naujos auditorijos įtraukimas, lūkesčių patenkinimas	Spektakliuose apsilankusių žiūrovų skaičius bei sudėtis pagal įvairius socialinius rodiklius ir (ne)išugdytą poreikį lankyti teatrą, lūkesčių tenkinimo analizė.	Žiūrovų skaičius, jų socialinės struktūros, kitų charakteristikų bei lūkesčių tenkinimo pokytis
4	Įgyvendinamų edukacinių, bendruomeninių, profesinių, tarptautinio bendradarbiavimo projektų / renginių skaičius ir jų poveikis	Bendri projektai su kitų sričių profesiniais partneriais, edukaciniai ir bendruomeniniai renginiai, skirti įvairioms socialinėms ir profesinės bendruomenės grupėms.	Profesinių, tarptautinių, socialinių partnerių aprėpties pokytis, renginių dalyvių įgyti nauji įgūdžiai ir kompetencijos, patirtas pasitenkinimas
5	Spektaklio sukūrimo ir eksploatavimo sąnaudos, trupės narių ar pavienio kūrėjo / atlikėjo užimtumas, įvairūs finansiniai rodikliai (apyvarta, pajamos, mokesčiai, kt.)	Naujų ir anksčiau parengtų spektaklių, gastrolių skaičius; žiūrovų ir parduotų bilietų skaičius; įdarbinamo personalo skaičius; pajamų bei išlaidų balansas.	Naujų ir anksčiau sukurtų spektaklių stacionariose patalpose ir gastrolose pasirodymų skaičiaus pokytis; kūrybinio ir administracinio personalo kaštų santykis; kūrybinių darbuotojų kiekis ir užimtumas; pajamų bei išlaidų, sumokamų mokesčių struktūra ir šaltiniai
6	Recenzijos, profesionalūs vertinimai, tyrimai, surengti renginiai (parodos, konferencijos, leidinių pristatymai), jų dokumentavimas	Skelbiami analitiniai tekstai, organizuojami, dokumentuojami, skaitmeninami sritį propaguojantys renginiai.	Straipsnių, leidinių kiekis ir reguliarumas, dokumentacijos skaičius

Teatro srities projekto vertinimo kriterijai

Eil. Nr.	Kriterijaus pavadinimas	Kriterijaus aprašymas	Matavimo vienetas
1.	Atitiktis strategijai / prioritetams / skelbiamo konkurso tikslui	Projekto veiksmų visuma atitinka įvardytą strategiją / prioritetus / konkurso tikslus.	Suformuluoti siekiniai
2.	Tikslo (projekto koncepcijos) ir planuojamų rezultatų aiškumas (naujumas, novatoriškumas)	Projekto tikslas formuluojamas suprantamai, aišku, kokių rezultatų siekia projektas, įvardintame kontekste projektas pristato naujus reiškinius; pateikia novatorišką interpretaciją.	Tikslo formuluotė, rezultato įvardijimas, idėjos / koncepcijos pagrindimas ir argumentavimas
3.	Veiksmų plano aiškumas	Projekto veiklos logiškai seka viena kitą ir aiškiai išdėstytos laike.	Veiksmų plano loginis eiliškumas ir kalendorius
4.	Tikslinė grupės apibrėžtumas	Projekte įvardijama (-os) tikslinė (-ės) grupė (-ės), kokiam auditorijai skiriamas projektas.	Tikslinės grupės bruožų / požymių apibūdinimas
5.	Komunikacijos efektyvumas	Pasirinktos komunikavimo priemonės leidžia pasiekti tikslines grupes.	Pasirinktos komunikavimo priemonės ir būdai
6.	Pasirinkto įgyvendinimo būdo (metodų) tikslingumas	Pasirinktas įgyvendinimo būdas (metodai) leis tinkamai pasiekti užsibrėžtą tikslą (-us) ir rezultatus.	Įvardyti būdai ir priemonės
7.	Projekto kūrybinės komandos pajėgumas	Projekto kūrybinės komandos nariai turi įgūdžių ir kompetencijų įgyvendinti projektą.	Anksčiau įgyvendinti projektai, kūrybinė patirtis
8.	Projekto partnerių tinkamumas	Projekto partneriai yra kompetentingi prisidėti prie projekto veiklų.	Partnerių patirtis įgyvendinant ankstesnius projektus
9.	Biudžeto pagrįstumas	Projekto pajamos ir išlaidos atitinka numatomas veiklas.	Pajamų bei išlaidų balansas
10.	Tęstinumas / išliekamoji vertė / poveikio vertinimas	Projekto įtaka pasibaigus jo įgyvendinimo ciklui.	Poveikio įtrauktoms tikslinėms grupėms įvertinimas, rezultato išliekamumas

Teatro srities projekto rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Rodiklio aprašymas	Matavimo vienetas
1.	Atitikimo strategijai įgyvendinimas (kokybinis)	Įgyvendinto projekto visuma atitinka įvardytą strategiją, prioritetus / konkurso tikslus.	Projekto visumos / suminis / vertinimas
2.	Pasiektas tikslas, rezultatas (kokybinis ir kiekybinis)	Projektas (ne)įgyvendino numatytus (-ų) tikslus (-ų), (ne)pasiekė numatytus (-ų) rezultatus (-ų).	Rezultato įvertinimas – vieši atsiliepimai, jų skaičius, apklausos, teigiami / neigiami įvertinimai kt.
3.	Veiksmų plano vykdymas (kiekybinis ir kokybinis)	Veiklos (ne)vykdytos pagal numatytą seką ir kalendorių.	Veiklų vykdymas pagal planuotą seką ir kalendorių
4.	Tikslinės grupės aprėptis ir pasitenkinimas (kiekybinis ir kokybinis)	Projektas (ne)pasiekė numatytas (-ų) tikslines (-ių) grupes (-ių) ir planuotą (-o) jų skaičių (-iaus), atliktas dalyvių nuomonės tyrimas.	Dalyvių skaičius, analizė pagal požymius, dalyvių nuomonė (apklausos, interviu, kt.)
5.	Komunikacijos įgyvendinimas (kiekybinis)	Komunikacijos žinučių ir naudojamų kanalų kiekis, tikslinės auditorijos pasiekiamumas ir reagavimas.	Išleistų komunikacinių žinučių, naudotų komunikacijos kanalų, registruotų vartotojų skaičius
6.	Pasirinkti įgyvendinimo būdai (kokybinis)	Pritaikyti įgyvendinimo būdai ir priemonės.	Atitikimas siekiamiems tikslams
7.	Projekto kūrybinės komandos narių indėlis (kokybinis)	Projekto kūrybinės komandos nariai atliko jiems patikėtas užduotis.	Atliktų užduočių kokybė
8.	Partnerių kompetencijos (kokybinis)	Projekto partneriai atliko jiems patikėtas užduotis.	Atliktų užduočių kokybė
9.	Pajamų bei išlaidų balanso atitikimas (kiekybinis)	Pajamos (ne)atitinka išlaidas (-ų).	Paslaugų, prekių kainos atitinka rinkos kainas ir galiojančius buhalterinės apskaitos teisinius aktus
10.	Ilgalaikis poveikis (kokybinis)	Įgyvendintas projektas tebeturi įtakos į jį įtrauktiems dalyviams bei aplinkai.	Pasekmių, ilgalaikio poveikio bruožų įvardijimas / apibūdinimas

Kultūra^τ

www.kulturostyrimai.lt